

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

Številka 2 / 2019

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 18, številka 2 / 2019
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Aleš Kuhar, Anja Uršič, Brane But, Metka Pavšič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

UVODNIK: Škoda samo, da ni več fantov, ker je zelo zanimivo

Luka Pavlin

AVTOPORTRET: Branko Petovar

Ovire si navadno postavljamo sami, do uspeha nam pomagajo pravi ljudje

POPOTNIŠKI UTRINKI: Hercegovine ne greje le sonce

Slavica Bukovec Zupanič

INTEGRACIJA: Telesna govorica pri slepih igralcih - velik izziv za režiserja

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: Družinski zakonik je s 15. 4. 2019 zaživel v praksi

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Vpliv trenda socialnega podjetništva na neprofitne organizacije (1. Del)

Anja Uršič

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev večfunkcijske aplikacije in aplikacije za prevajanje

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Za vsako malenkost računalnika ni treba odnesti na servis, brisanje podatkov, ki jih shranjuje Google

Brane But

NOVIČKE: Aplikacija za učenje in utrjevanje brajice, Luč sveta ugledal Windows 10 1903 –May update, Odslej opisi fotografij na voljo tudi uporabnikom bralnikov zaslona v operacijskem sistemu Windows, Sprejet evropski akt o dostopnosti, Sejem SightCity v Frankfurtu

Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

MEDNARODNE NOVIČKE: Srečanje GLAD, WBU stališče o dostopnosti letovanj, Evropsko-arabsko srečanje, Srečanje WBU in predstavnikov regionalnih organizacij v Atenah, Končno sprejetje Evropskega akta o dostopnosti, EBU objavila priročnik o dostopnosti volitev, Stališče EBU glede evropskih volitev 2019

Anja Uršič

UVODNIK: Škoda samo, da ni več fantov, ker je zelo zanimivo

Dejavnosti projekta Začuti Ljubljano v letu 2019

Avtor: *Luka Pavlin*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Projekt Začuti Ljubljano je namenjen osnovnošolcem z območja Mestne občine Ljubljana. Povezuje slepe in slabovidne otroke z videčimi sovrstniki in jim omogoča aktivno preživljanje prostega časa. Ponuditi jim želi priložnost za skupno in medsebojno učenje in jih spodbuditi k sprejemanju drugačnosti. Javni zavodi, ki sodelujejo pri projektu, pridobijo izkušnje s prilagajanjem ponudbe slepim in slabovidnim.

Dejavnosti projekta so namenjene otrokom, starim od 6 do 15 let: slepim, slabovidnim, otrokom slepih in slabovidnih staršev, njihovim sovrstnikom, sorojencem, sošolcem ter slepim in slabovidnim prijateljem iz drugih občin. Pri njem sodelujejo tudi prostovoljci in prostovoljke, ki bi svoj prosti čas radi preživeli v družbi osnovnošolcev in spoznali delo s slepimi in slabovidnimi otroki.

S projektom želimo:

- omogočiti aktivno, varno in organizirano preživljanje prostega časa otrokom z območja MOL, starim od 6 do 15 let;
- prispevati k boljši kakovosti življenja slepih in slabovidnih otrok ter njihovih vrstnikov;
- spodbujati slepe in slabovidne otroke ter njihove vrstnike k večji vključenosti v ponudbo dogajanja v MOL;
- spodbujati otroke k različnim načinom preživljanja prostega časa;
- spodbujati otroke k zdravemu načinu življenja;
- razvijati pozitiven odnos do slepih in slabovidnih.

V letošnjem letu smo si v Kinodvoru ogledali animirani film Neverjetna zgodba o velikanski hruški, ustvarjali v Knjižnici slepih in slabovidnih Minke Skaberne in raziskovali preteklost v Mestnem muzeju Ljubljana. V maju smo obiskali zavetišče za zapuščene živali na Gmajnicah, spoznali, kako tam skrbijo za živali, in se med drugim naučili, kako pravilno skrbimo za domače živali. Srečanje smo zaključili v prej omenjeni knjižnici, kjer smo se okrepčali s pico in posladkali s sladoledom. Prisotni na srečanju so ob tej priložnosti povedali, kaj jim je bilo na srečanjih najbolj všeč, in nekaj vtisov o projektu Začuti Ljubljano.

Najbolj mi je bil vseč obisk zavetišča za zapuščene živali in pica. Zelo dobro se spominjam tudi igrišča, ki smo ga obiskali že na enem od prejšnjih srečanj in kamor smo šli tudi danes. Tam smo videli eno zelo veliko jajce, tako veliko, kot bi ga zvalil dinozaver, v katerem je bilo še eno manjše. (Udeleženka)

Zapomnila sem si srečanje, ko smo obiskali muzej. Tam smo mleli kavo, likali in šivali gumbe. (Udeleženka)

Lepo je bilo videti, kako deluje zavetišče. Do danes tam še nisem bila. Pohvaliti je treba vse, ki delajo v zavetišču, ki si vzamejo čas za živali. Sicer pa so vse aktivnosti v okviru projekta fajn. Za sodelovanje na projektu sem se odločila, ker rada spoznavam nove ljudi, rada se družim. Do zdaj sem sodelovala na dveh srečanjih in vsako posebej je bilo zanimivo. Mogoče današnje celo malo bolj. (Prostovoljka)

Danes mi je bilo najbolj vseč, ko sem imel v rokah mucko iz inkubatorja, jo hranil in ji z brisačko masiral ritko, da je lulala. Srečanj se udeležim, kadar lahko in če presodim, da je program srečanja, ki mi ga prebere mama, zanimiv. Najbolj mi je bilo vseč srečanje v Pionirskem domu, kjer smo izdelovali iz gline. (Udeleženec)

Všeč mi je bil obisk zavetišča. Videli smo, kako skrbijo za živali, veliko so nas naučili, tudi to, na kaj moramo biti pozorni, ko se odločimo za kužka ali mucka. Zavedati se moramo, da je treba za posvojeno žival odgovorno skrbeti, sicer pristane v zavetišču, kjer pa zaradi velikega števila živali nimajo veliko časa, da bi se posvetili vsem tako, kot bi si zaslužile. Sicer sem nov tukaj in mi je zelo všeč. Škoda samo, da ni več fantov, ker je zelo zanimivo. Veliko je tudi časa za igro. Prvič sem se s slepimi in slabovidni otroki srečal na taboru Živ žav in je bila zelo dobra izkušnja. Zabavno je in fajn. Dobro se je naučiti stvari, spoznati nove ljudi ... (Prostovoljec)

Tudi v prihodnje upamo, da bomo na srečanjih odkrili še marsikaj zanimivega. Načrtujemo, da bomo do konca leta obiskali živalski vrt, ustvarjali v Pionirskem domu, odkrivali skrivnosti ljubljanskega gradu in si v Lutkovnem gledališču Ljubljana ogledali eno njihovih aktualnih predstav. Če ste med prebiranjem teh vrstic začeli razmišljati, da bi se nam pridružili, lahko to storite tako, da pokličete Karolino Doltar na 01 47 00 224 ali ji pišete na karolina.doltar@zveza-slepih.si. Veseli bomo vaše družbe.

Na vrh

AVTOPORTRET: Branko Petovar

Ovire si navadno postavljamo sami, do uspeha nam pomagajo pravi ljudje

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

V članku nam Branko Petovar predstavlja svojo izjemno poklicno in življenjsko pot. Oriše nam svoje otroštvo, pot izobraževanja, spopadanje z ovirami zaradi močne slabovidnosti ter korake do direktorja regijskega centra za socialno delo Pomurje. Omeni tehnične pripomočke, ki mu lajšajo življenje, predstavi nam tudi družino in svoje maratonske izkušnje.

Zjutraj je takoj po prihodu v službo prišla do bolniške postelje, saj jo je že od prejšnjega popoldneva, ko je odšla domov, zanimalo, če je operacija uspela. Malčku je nad očesom podržala rdeč svinčnik in ga pomikala od leve proti desni in spet nazaj. Malček je premikal oko v smeri svinčnika in preplavilo jo je zadovoljstvo... Ona je zdaj že upokojena medicinska sestra, malček sem jaz. Zgodbo mi je pripovedovala kakšna tri desetletja po dogodku, ko smo bili skupaj z mojo ženo na kavi. Sicer nisem uspel podoživljati tistih dni, ker sem bil še premajhen, a občutek je bil kljub temu prijeten. Spomnim se posameznih utrinkov s časa mojega zgodnjega otroštva, ko sem bil skoraj več v bolnišnici kot doma, saj so se moje težave z očmi začele še pred dopolnjenim prvim letom. Vsega skupaj sem imel osem operacij na obeh očesih; šest v Murski Soboti, zadnji dve zaradi glavkoma v Ljubljani.

Zgodnje otroštvo sem preživel v idilični prleški vasici Berkovski Prelogi, kamor se vedno rad vračam, čeprav – zaradi številnih obveznosti – manj, kot bi želel. Odraščal sem s starejšo sestro Marijo, ki jo kličemo Mira in starejšim bratom Jožefom, ki ga kličemo Juš. Spominjam se težkih in debelih očal, ki so bila v tistem času še steklena in zato še toliko težja, pogosto pretežka. Videl sem ravno toliko, da sem lahko sledil vrstnikom po poteh, ki so bile večkrat zame prezahtevne, kar je imelo za posledico marsikatero poškodbo, za starše, zlasti za mamo, pa prenekatero skrb.

V vaško malo šolo sem hodil le kratek čas, spomini na tiste dni pa so že zbledeli, verjetno zato, ker se ni česa prijetnega spomniti. Nato je sledila pot v Ljubljano, kjer sem obiskoval osnovno šolo. Na tista leta imam v glavnem prijetne spomine, kolikor je pač lahko prijetno bivati daleč stran od svoje družine in hoditi domov nekajkrat na leto, v najboljšem primeru na dva tedna.

Osnovno šolo sem izdelal z odličnim uspehom, na gimnaziji pa sem že v prvem letniku doživel pravo nasprotje uspeha. Zaradi slabega vida se tudi nisem uspel vključiti v vrstniško skupino, čeprav zdaj razloge za to vidim tudi pri sebi, ne samo v njihovem odklanjanju ali zadržanosti do moje družbe. Kdo pa bi rad imel v ekipi fanta, ki je šibek člen? Zato sem nadaljeval šolanje v Škofji Loki, najprej opravil šolanje za poklic administratorja, nato sem nadaljeval izobraževanje na ljudski univerzi, smer ekonomsko-komercialni tehnik. Vmes sem opravil pripravništvo kot administrator v gradbenem podjetju v Kopru. Kljub zelo slabemu vidu sem nekako zvozil pripravništvo v vratarnici, kjer je bilo med drugim moje delo tudi pisanje potnih nalogov in spremljanje vozil iz in v podjetje. V prvih tednih sem se popoldne sprehajal med vozili in se na pamet učil registrske oznake vozil, jih povezal s posebnostmi posameznih vozil, po nekaj mesecih pa sem večino teh prepoznaval že po zvoku motorja.

Pri petindvajsetih sem se vpisal na Fakulteto za socialno delo in pet let kasneje tudi diplomiral. Čeprav so bili moji načrti, da nadaljujem s študijem, se je obrnilo drugače. V Centru za socialno delo Ljutomer sem v začetku leta 2006 začel opravljati pripravništvo. A je šlo za las. Na zdravniškem pregledu se je zapletlo zaradi mojega slabega vida in šele po posredovanju mojega okulista, da ob ustrezni prilagoditvi delovnega mesta lahko opravljam svoje delo, me je medicina dela »spustila skozi«. O kakšni posebni prilagoditvi delovnega mesta sicer ni bilo govora, pomagal sem si zgolj s precej nepraktično elektronsko povečavo prek TV sprejemnika, izposojeno od murskosoboškega društva slepih. V začetku sem bil precej zadržan, a so me sodelavke aktivno vključevale v primere in sčasoma sem dajal od sebe vedno več in vedno boljše. Očitno sem dosegel tolikšno zaupanje, da sem lahko v naslednjem letu prek javnih del izvajal učno pomoč na domu družin, katerih otroci so bili vključeni v psihosocialno pomoč družinam. Delo sem opravljal na terenu, tako da sem se od doma vozil s kolesom. Podnevi praviloma nisem imel težav, ker poti zelo dobro poznam, v temi pa sem se tu in tam v zadnjem hipu izognil padcu – ali pa tudi ne. V tem času sem opravil strokovni izpit s področja socialnega varstva in le nekaj kasneje – v juliju 2007 – spoznal bodočo ženo Klavdijo. Kmalu sva se preselila v najemniško stanovanje in zaradi sodelavkine porodniške sem začel kot strokovni delavec v tistem času opravljati delo na področju varstva otrok in družine; na delovnem področju, na katerem smo po mnenju nekaterih vrlih poznavalcev socialnega dela centri za socialno delo »ugrabljali otroke«. Tu sem se prvič neposredno srečal s težavami, v katerih se znajdejo družine zaradi različnih razlogov; od zasvojenosti, izključenosti, pa do težav, ki so posledica osebnostnih motenj. A je nekako šlo. V kolektivu sem se počutil dobro, sprejetega in vedno bolj kot enakovreden in enakopraven član, česar za večino prejšnjih sredin v času šolanja ne bi mogel reči. Še več energije in samozavesti pa sem črpal od moje drage Klavdije. Za prvo porodniško sodelavke je sledila druga in potem še tretja. Tako sem do konca leta 2011 spoznal različna delovna področja in kar dobro spoznal večino nalog, ki jih izvajajo centri za socialno delo.

V tem obdobju sem se začel izobraževati na psihoterapevtski smeri Transakcijska analiza in pri dr. Zoranu Milivojeviću pod okriljem International transactional analysis academy konec leta 2016 pridobil naziv »Transactional analyst – counsellor«.

Bolj se je bližal konec zadnjega nadomeščanja porodniške odsotnosti, bolj sem razmišljal, kako naprej. In se je zgodilo. Takratna direktorica, ki je očitno zaupala vame, me je predlagala za vršilca dolžnosti direktorja. Takrat sicer sploh še nisem izpolnjeval osnovnega pogoja za ta položaj – pet let delovnih izkušenj. Čeprav bi mi bilo lažje, če bi se za ta položaj odločila katera od sodelavk, se to ni zgodilo in tako sem v začetku leta 2012 prevzel vodenje Centra za socialno delo Ljutomer. Na položaju sem ostal vse do prenehanja delovanja Centra zaradi združitve v regijski center za socialno delo Pomurje, kjer sem vršilec dolžnosti od združitve v oktobru 2018. Po eni strani je to velik uspeh in potrditev mojega dosedanjega dela, saj sem bil izmed vseh direktorjev v regiji z najmanj delovnih izkušenj, a bil s strani ministrice kljub temu imenovan prav jaz. Po dobrega pol leta vodenja tako velikega kolektiva s številnimi dodatnimi nalogami pa vse bolj razmišljam tudi o sebi, o svojih prioritetah in vrednotah, saj sem zlasti v zadnjih mesecih službi namenil občutno več časa in energije, kot menim, da je še sprejemljivo. Nenazadnje pa tudi močno obremenjujem, če že ne kar preobremenjujem, svoj preostanek vida.

Čeprav se po zgoraj zapisanem morda zdi, da je rdeča nit mojega odraslega življenja služba oz. kariera, pa to ne drži. Poleti 2012 sva s Klavdijo kupila stanovanje v Veržeju, spomladi 2013 dobila sina Davida in se leto dni kasneje poročila. Skupaj preživljamo prijetne, zadovoljne in razgibane trenutke. Veliko časa naša mlada družina preživlja zunaj na prostem, ob rekreativnih užitkih, v zadnjem času smo začeli tudi z vrtilčkarstvom, David pa veselo in uspešno trenira nogomet in je nasploh fizično zelo aktiven, ustvarjalen in vztrajen... Njegova volja do življenja je neizmerna in tako že navsezgodaj, še pred odhodom v vrtec, riše, barva, sestavlja vse mogoče sestavljanke in se veseli novega dne. In prav to si želim tudi zase, več veselja in tiste pozitivne energije ob prebujanju novega dne, saj bi zdaj včasih najraje kakšnega kar prespal.

Skozi življenje me spremljajo tudi različni tehnični pripomočki. Že vse od srednje šole uporabljam teleskopska očala, s pomočjo katerih pišem in berem, v zadnjih letih pa tudi elektronske naprave. S pomočjo Lions klubov sem tako v času šolanja prejel najprej velik računalniški zaslon, kasneje še prenosni računalnik za lažje opravljanje študijskih obveznosti, še kasneje pa elektronsko lupo, pri katere nakupu so sodelovali tudi nekateri posamezniki iz mojega domačega okolja in mi pomagali pri tem, da lahko opravljam svoje delo. S pomočjo precej velikega, sedem palčnega mobilnega telefona urejam in spremljam moje dnevne aktivnosti, tako službene kot zasebne. Socialnih omrežij ne uporabljam, ker imam sociale dovolj že službeno, zasebno pa sem raje sam oz. fizično z bližnjimi.

V prostem času, ki ga imam po zaslugi moje drage Klavdije kar veliko, predvsem berem in tečem. Za mano je doslej trinajst uspešno pretečenih maratonov. Prvega sem pretekel v Ljubljani leta 2011, zadnjega v aprilu letos na slovenski obali. Zaenkrat se še nisem uspel spustiti pod štiri ure, a rezultat ni bistven ampak zlasti dobro počutje in tisti zmagoslaven občutek, ko pridem v cilj. Do Davidovega rojstva sva kar nekaj polmaratonov pretekla tudi s Klavdijo, zdaj pa se ob teku sproščava na bližnji tekaški stezi, medtem ko najin David raziskuje okolico igrišča. Veliko mi pomeni tudi branje. V zadnjih letih uporabljam za branje precej velik tablični računalnik, med tekom in raznimi gospodinjskimi opravili pa poslušam zvočne knjige, izposojene iz knjižnice Minke Skaberne. Ob tem izražam zadovoljstvo in hvaležnost, da lahko tudi sam predlagam knjige za našo fonoteko.

Moj cilj v prihodnje je, da bom imel več časa za družino in dogodivščine, ki bodo ob odraščajočem Davidu zanesljivo zanimive, polne novih in prijetnih spoznanj ter dogodkov, obenem pa dovolj volje in energije, da odkrijem še katerega od svojih talentov, čemur sem v preteklosti posvečal premalo pozornosti.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Hercegovine ne greje le sonce

Avtorica: Slavica Bukovec Zupanič

Urednica rubrike: Metka Pavšič

Lektorica: Sara Bašelj

Pošlji komentar

Hercegovina je geografska pokrajina na jugu države Bosne in Hercegovine, katere krajni del je v mestu Neum, katero je tudi edino stičišče te države z Jadranskim morjem. V prispevku se bomo sprehodili po nekaterih hercegovskih krajih, spoznali nacionalni ponos Hercegovcev in rekli kakšno besedo o politični situaciji v regiji.

Ker smo bili v času našega dopusta nastanjeni v Neumu, bom začetno pozornost posvetila temu obrobnemu hercegovskemu mestu, ki preseka hrvaško jadransko obalo na severni in južni del. Če ste se že kdaj peljali na dubrovniško področje ali v črnogorsko primorje, se zagotovo spomnite, da ste morali v Neumu na zelo kratki razdalji kar dvakrat carinikom pokazati osebne dokumente. Čeprav me je pot nemalokrat vodila skozi Neum, priznam, da samemu kraju nisem posvečala večje pozornosti. Ko je v lanskem letu prišla ponudba za dopustovanje v tem kraju, sem jo brez daljšega premišljevanja sprejela. A toliko slabe volje in razočaranja ob prihodu ni bilo še na nobenem mojem dopustu. Spoznanje, da sta povsod naokoli le goli kamen in neskončno število stopnic ter da gre za destinacijo »bogu izza leđa«, je bilo kar malo prehudo. Za človeka, ki ne vidi in ki mu dopust ne pomeni le ležanja na plaži, Neum resnično ni pisan na kožo.

Pa vendarle, naj to moje pisanje ne izveni kot nekakšna knjiga pritožb. Poglejmo na Neum še z druge strani. Pravijo, da je to kraj z največ sončnimi dnevi na Jadranu. Preverjeno je, da tukaj živijo izredno prijazni in gostoljubni ljudje. Ko se mi je na dopustu zgodilo tisto, kar je za slepega človeka v tujem kraju precej neprijetno, sem dodobra občutila njihovo srčnost. Težko je opisati, kako nemočen se počutiš, če se zgodi, da zboli oseba, ki je v tistem hipu tudi tvoj spremljevalec. V tem primeru so se lastniki penziona zares potrudili, da se je na koncu vse dobro izteklo. Ja, sonce je nad Neumom in sonce je v ljudeh! Ob tem še kamen ni več tako hladen.

Si lahko sploh zamislite Hercegovino brez kamenja? Nemogoče! Iz njega je nastala in z njim je povezana vsa njena zgodovina. Druga večja geografska identiteta pa je deroča lepotica Neretva, ki s svojo smaragdno zeleno barvo teče po razgibani pokrajini in ji daje prav poseben čar. Predvsem pa predstavlja izvor bogate turistične ponudbe. V zadnjih letih je Hercegovina namreč postala destinacija, ki jo odkriva čedalje več turistov z vseh vetrov.

Kot regija je bila Hercegovina prvič omenjena v 15. stoletju, ko so si to področje podjarmili Turki. Do združitve Hercegovine s pokrajino Bosno v skupno državo BiH je po dolgih političnih pregovarjanjih prišlo šele leta 1833. Kot na celotnem Balkanu so se tudi tu križali različni verski tokovi, a primat je vse do današnjih dni ohranila katoliška vera, za kar imajo največjo zaslugo frančiškani.

Po odhodu Turkov v drugi polovici 19. stoletja so na tem področju nastale različne državne tvorbe. Po razpadu SFRJ (Socialistične federativne republike Jugoslavije) pa je sledilo eno najbolj žalostnih obdobj v zgodovini Hercegovine; agresija srbske oziroma ostanka jugoslovanske vojske ter bratomorna vojna, v kateri so se spopadli do tedaj v slogi živeči Bošnjaki in Hrvati. Slednji tvorijo večinski delež regije in se te »vodilne vloge« tudi dobro zavedajo. V pogovoru z njimi lahko takoj prepoznaš njihov nacionalni ponos, ki po mojem dožemanju že bolj meji na nacionalno nestrpnost. To, da sta termina Bosna in Bosanci pri njih največkrat izrečena v precej zaničljivem tonu ter trditve, da so Bošnjaki vrinjenci na prostor, na katerem so Hrvati živeli že od davnega, je dokaz, da je politična situacija v regiji še vedno tik pod vreliščem. Mnogi celo trdijo, da bi umik mirovnih enot lahko hitro povzročil nove medsebojne spopade. Tudi ob zadnjih državotvornih volitvah v BiH je bilo pogosto slišati očitke, da se Hrvaška preveč vmešava v politiko te države.

Med številnimi hercegovskimi kraji, ki so v 90-ih letih prejšnjega stoletja občutili vojne grozote, je nedvomno Mostar. V mestu ni nastala le materialna škoda. Večja in dolgotrajnejša razpoka je na žalost ostala v odnosih med ljudmi samimi. Ker sem se v Mostarju mudila že večkrat, ko sem še videla, sem si ga resnično želela ponovno obiskati. Najbolj me je zanimalo, kakšen je danes »stari – novi« most čez Neretvo, ki so ga Hrvati spustili v zrak 9. novembra leta 1993 in je bil ponovno zgrajen leta 2004. Kot zatrjujejo je restavriran po prvotnih načrtih in je iz večinoma starih kamnitih blokov. Mostar je gospodarsko in kulturno središče Hercegovine ter sedež hercegovsko-neretvanske župnije oz. kantona. Mesto je ime dobilo po stražnih stolpih na mostu čez Neretvo, imenovanih »mostari«. Most, ki je bil zgrajen v 16. stoletju je tudi prvi spomenik iz BiH, ki je bil uvrščen na Unescov seznam kulturne dediščine. Ko smo se v starem mestnem jedru srečali z vodičko, se je že po uvodnih besedah izkazalo, da bo njeno zgoščeno pripovedovanje zelo ustrezalo vsem tistim, ki ne vidimo. Gospa je najprej z dobro mero kritičnih besed nakazala situacijo v Hercegovini. Največja tegoba je po njenih besedah korupcija, ki se zajeda v vse pore tamkajšnje družbe. Hkrati nam je z roko pokazala na ostanke ruševin, ki po več kot dvajsetih letih po koncu vojne še vedno spominjajo na grozote tistih časov. Kot je dejala, je Evropa celotni BiH prispevala precejšnja finančna sredstva za obnovo. Toda denar je poniknil v žepe posameznikov in številna mesta še vedno kažejo dokaj klavrno podobo.

Za turista je vsekakor najbolj privlačen stari del mesta (Stari grad) s številnimi spomeniki. Priporočljivo pa je, da je obiskovalec obut v športno obutev, kajti tlakovane mostarske ulice so lahko hitro brezplačna masaža za stopala. Sprehod po starem delu Mostarja je bil res nadvse zanimiv, saj nam je vodička slikovito opisala njegove zanimivosti. Seveda bi se dalo o njih pisati na dolgo in široko, a jih bomo na tem mestu omenili le nekaj: frančiškanska cerkev s samostanom, Hamam – turška kopel, ki je služila za redno tedensko čiščenje telesa in v kateri je danes urejen muzej, džamija Tabačica – ena izmed 27 džamij v tem mestu, Manastir in za njim pravoslavna cerkev in tako dalje. Največ naše pozornosti pa je bilo namenjeno postanku na že prej omenjenem mostu. Ravno v času našega obiska so potekale priprave na vsakoletni dogodek tega mesta. To so tradicionalni skoki z mostu v hladno in deročo lepotico Neretvo. Pravijo, da lahko razlika v temperaturi zraka in vode presega celo 30 °C. Sicer pa mesto živi, no, zagotovo vsaj njen osrednji del, kjer je kot v Babilonu, pa tudi cene so bolj evropske kot balkanske.

Pred koncem prispevka pa se podajmo še v kraj, ki ga je balkanska vojna vihra k sreči obšla in kjer si tudi danes marsikdo poišče duševni mir. Verjetno ste že uganili, da imam v mislih romarsko središče Medžugorje. Kraj je poznan po domnevnih Marijinih prikazovanjih, ki pa jih rimskokatoliška cerkev do sedaj še ni uradno potrdila.

Čeprav je bilo sredi tedna, je bila ob našem prihodu povsod neverjetna gneča, na parkirišču, okoli cerkve, ob stojnicah s spominki in hrano. Za nekoga, ki ne vidi, pa lahko prerivanje skozi množice obiskovalcev ter glasni zvočniki kmalu postanejo precejšnja nadloga. Ker je v tistem tednu tam potekal Festival mladih, si te zares srečal prav na vsakem koraku. Povsod naokrog je bilo slišati tudi slovensko govorico. Ne glede na to, s kakšnim namenom kdo pride v ta romarski kraj, pa sem mnenja, da je komercializacija tukaj šla čez vse meje razumnega in da večina romarjev prihaja sem zaradi višjih vrednot.

Med te zagotovo spadata tudi strpnost in spoštovanje različnosti. Kdaj se bodo mednacionalne strasti v Hercegovini pomirile, je težko napovedati. A upajmo, da bo kmalu v regiji temperaturo dvigovalo le sonce na nebu!

Na vrh

INTEGRACIJA: Telesna govorica pri slepih igralcih - velik izziv za režiserja

Gledališče slepih in slabovidnih Nasmeh spet na odru

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Prav nič posebnega ni, če si gledališko predstavo ogledajo osebe z okvaro vida. Mnogo bolj nenavadno pa je, če so slepi in slabovidni igralci ustvarjalci odrskega dogajanja. In prav to zmorejo člani Gledališča slepih in slabovidnih Nasmeh. Kakšen izziv predstavlja delo v takšnem okolju za režiserja samega, kako je s telesno govorico slepih igralcev ter kakšne prilagoditve so potrebne na odru, vam razkrijem v nadaljevanju prispevka.

Najprej nekaj besed o zgodovini gledališča Nasmeh in o aktualni predstavi. Gledališče že več kot 20 let deluje v okviru Kulturnega društva dr. France Prešeren Žirovnica – Breznica. 2. marca letos so Nasmehovci v dvorani na Breznici uprizorili svojo sedmo premiero. Tokrat so izbrali delo Aleša Bergerja, Zmenki. Na kratko o vsebini.

Komedija se skozi celo leto odvija v parku, ki ga predstavljajo leva in desna klop, drevesa in šotor, v katerem bivata brezdomec Engi in njegov štirinožni prijatelj Nero. Engija pogosto obišeje računalničar Anton s kužkom Klasijem, učiteljica Mara, poslovnež Ambrož s psičko Nikico in piarovka Jana. V parku se srečujejo Luka Pavlin kot Anton, Irena Temlin kot Mara, Miha Jakopin kot Ambrož in Simona Jakopin kot Jana. Predstava je nastala pod režijskim vodstvom Mojce Lavrič, ki bo tudi moja prva sogovornica.

Vprašanje: »Gospa Mojca, povejte nam, prosim, kakšen izziv je za vas predstavljal povabilo v to gledališko skupino? Kolikor vem, do zdaj še niste imeli izkušnje dela z slepimi in slabovidnimi osebami. Vaši občutki, morebitni strahovi, pomisleki?«

Odgovor: »Tisto, kar bi ob strahu, ki sem ga vsekakor občutila, želela najbolj izpostaviti je veselje in zadovoljstvo, da so me bili pripravljeni sprejeti medse. Od vsega začetka mi je ta režija predstavljala velik izziv in priložnost za učenje. Spraševala sem se, kako bo to potekalo in na kakšen način bomo uredili gibanje na odru. Najbolj od vsega pa sem razmišljala o obrazni mimiki. Kako slepim narisati na obraz veselje, žalost, začudenje, presenečenje ... O tem delu igre sem največ razmišljala in še naprej mi ostaja velik izziv.«

Vprašanje: »Kako so potekale vaje, morda zaradi specifikke igralcev drugače kot sicer?«

Odgovor: »Vaje so vsekakor potekale na povsem drugačen način, kakor sem vajena. Običajno je tako, da z igralci na prvih vajah skupaj prebiramo tekst in se ob tem pogovarjamo o njihovih vlogah. Z Nasmehovci je bila pot skorajda obratna. Po prvi spoznavni vaji, kjer smo spregovorili o tekstu, likih in o njih samih (o njihovih željah, omejitvah in izkušnjah) so se teksta začeli učiti sami doma. To pomeni, da so na vaje prihajali že z znanjem teksta »na pamet«.«

Vprašanje: »Kaj pa je predstavljalo največjo oviro na poti do premiere?«

Odgovor: »Meni osebno, kot režiserki, je poleg tega, da smo zaradi preobremenjenosti in časovne stiske udeleženih igralcev kar trikrat spreminjali zasedbo in s tem vnašali vedno znova časovni zamik zaradi vnovičnega učenja teksta, ter vsakokratno spremenjeno vzdušje (kemijo) v skupini, največji problem predstavljalo dejstvo, da so igralci z učenjem teksta doma s tem že nekako tudi ustvarjali like, ki so jih igrali, nevezano na režijske ideje, celotno zgodbo in predvsem brez soigralcev, na katere je bil vezan njihov lik. Včasih je bil velik problem »predruščiti osebo«, ki je med tem že dodobra zlezla pod kožo igralca in se samoustvarila.«

Vprašanje: »Neverbalna komunikacija (mimika) je nekaj, kar je slepim osebam precej tuje. Koliko več ste za to delali na tem elementu igre?«

Odgovor: »Hvala za to vprašanje. To je bila ena prvih misli, ki so me začele spremljati ob delu. Kar nekaj smo se o tem pogovarjali. Sreča pa je, da so v skupini zelo talentirani igralci in so zelo dobro premagovali te težave. Poleg tega je zagotovo v tem segmentu velika razlika med tistimi, ki so povsem slepi in tistimi, ki imajo vsaj malo vida, morda pa še bolj v tem ali so slepi od rojstva ali so doživeli slepoto kasneje in so pred tem osvojili običajno mimiko videčih. V skupini je nastala posrečena mešanica vseh teh možnosti, tako da smo z njihovim vztrajnim delom, pogovori in s pomočjo režijskih potez to težavo, po mojem mnenju, dokaj uspešno rešili. Je pa to vsekakor ena največjih težav pri gledališkem ustvarjanju s slepimi in bi se v prihodnje, morda ob naslednji režiji, če mi bo dana ta priložnost, rada temu bolj posvetila in predvsem poučila.«

Vprašanje: »Katerih prilagoditev ste se sicer poslužili pri predstavi?«

Odgovor: »Prilagoditev je bilo kar nekaj in Nasmehovci ter njihova neprecenljiva pomočnica Dada Strle, to sami že zelo dobro poznajo, tako da so o tem veliko oni naučili mene. Npr. kako urediti sceno, označiti tla in poenostaviti režijo do te mere, da jo slepi lahko neobremenjeno obvladajo. Dejstvo je, da mora biti za to poskrbljeno tako, da se igralci ukvarjajo z bolj igro, kot s svojimi premiki na odru. To pomeni, da je vsak prizor od prvotne zamisli treba prilagoditi tem omejitvam in to je morda tisto, kar terja največ spretnosti in znanja, da ob tem prizor ne postane preenostaven, nelogičen ali celo dolgočasen. Prav to so bili največji izzivi tega dela.«

Vprašanje: »Na premieri v marcu ste pokazali ganjenost in ponos nad svojo ekipo. Je videno primerljivo z vašimi pričakovanji?«

Odgovor: »Absolutno ja! Pravzaprav sploh ne morem ubesediti, kako zelo sem ponosna. Ne vem, v katerem vrstnem redu naj zapišem, na kaj najbolj, zagotovo pa na naš skupni izdelek, predstavo z naslovom Zmenki, za katero je tekst napisal g. Aleš Berger. Zelo veliko mi pomeni, da je avtor prišel na našo predstavo in izrazil veliko pohvalo in presenečenje nad videnim. Kdo ne bi bil ponosen na to?«

Vprašanje: »Največja nagrada za celotno ekipo so zagotovo nove predstave. Imate dovolj priložnosti za nastope? In načrti?«

Odgovor: »To pa je vprašanje, na katerega bi zagotovo lažje odgovorili člani zasedbe. Nekatere stvari imajo, kakor so mi povedali, že utečene, za druge se je treba potruditi in dogovarjati. Pri teh rečeh se znajdeš pred kopico organizacijskih težav, na katere pa moraš pravzaprav misliti že med ustvarjanjem. Npr. kar najbolj enostavna scena, ki ne potrebuje posebnih prevozov, kostumi, ki se lahko skoraj kjerkoli in kar najhitreje preoblečejo, lučni efekti, ki jih premore praktično vsak oder in še in še.... Moja želja je pripeljati to predstavo ali pa katero od naslednjih v javnost, na televizijo. Želela bi, da čim več ljudi spozna in vidi, česa so sposobni tisti, ki se ne vdajo in predajo. To si zaslužijo predvsem oni, pa tudi vsi mi ostali, da se zavemo, da pot vedno obstaja, na nas pa je, ali se po njej podamo.«

Foto Luka Pavlin: Igralci na gledališkem odru; preproga na odru predstavlja orientacijo slepim igralcem

Tako torej, o svojem delu pravi režiserka Mojca Lavrič. Kaj pa igralci? Predstavniki igralske zasedbe je tokrat Miha Jakopin – Ambrož.

Vprašanje: »Miha, je že res, da imaš kar bogate izkušnje nastopanja kot glasbenik. Toda, stati na odru kot igralec je povsem nekaj drugega. Kakšen je bil razlog za to odločitev?«

Odgovor: »Res je, stati na odru kot igralec je čisto drugače kot v vlogi glasbenika. Tu gre za veliko več teksta in gibanja. Pri dialogih je treba soigralca pogledati v oči, česar slepi ravno ne obvladamo. Pri pogovoru namreč nehote pogledamo mimo sogovornika in zato je treba veliko več vaj. Koncentracija je potrebna čez celotno igro, tudi takrat, ko čakaš v zaodrju na svoje prizore. V gledališki skupini je potreben timski duh in prav vseč mi je, ko vzpodbujamo drug drugega. Z gledališčem Nasmeh sem sodeloval že pri predstavi Častni povabljenec, nekako pred dvajsetimi leti. Ker so bile za predstavo Zmenki kadrovske težave, sem rad priskočil na pomoč, saj mi ni bilo vseeno, če bi gledališče spet zamrlo za nekaj let.«

Vprašanje: »Si imel kakšne težave, najprej pri učenju samega teksta in nato pri vključevanju v dialog na odru?«

Odgovor: »Res gre za ogromno teksta, vendar večjih težav nisem imel. Še največ preglavic je nastalo, ko smo tekst prenesli na oder in mu dodali še gibanje. Takrat se je večkrat pripetilo, da sem pozabil na tekst, ker sem se osredotočil na gib, ki sem ga moral narediti v tistem hipu.«

Vprašanje: »Te strahovi, da bi pozabil tekst, pogosto spremljajo?«

Odgovor: »Človek lahko kar naprej ponavlja tekst, pa ti lahko kdaj tudi kaj uide. Včasih se moraš znajti in povedati po svoje. Če pa je zadrega res velika, nam priskoči na pomoč naša šepetalka. Osebnost zaradi tega nimam nikakršnih strahov. Če misliš samo na to, te trema lahko hitro izda.«

Vprašanje: »Kako pa je z orientacijo na odru in koliko je gibanja samega v predstavi nasploh?«

Odgovor: »Ko enkrat obvladaš tekst, gre tudi gibanje lažje. Talne oznake (tepihi) nam pripomorejo pri korakih in točno vemo, kje se nahajamo. Treba pa je paziti, da ne zakrivamo soigralcev, kadar nas je več na odru. Z vajami smo pridobili suverenost gibanja. Oder nam je zdaj poznan kot domača dnevna soba. Je pa res, da nam pri nekaterih kretnjah mora režiserka fizično pokazati gib in mi mu potem tipaje sledimo, da ga osvojimo. Nelagodje pa se lahko pojavi, kadar si kot igralec na odru v nekakšnem pasivnem stanju, na primer ne veš točno, kako bi sedel, kam bi dal roke in podobno.

Ne bom rekel, da je gibanje na odru veliko, nekaj ga pa je le. Pred predstavo se običajno še enkrat sprehodimo čez oder, premerimo razdalje med posameznimi objekti ter preverimo, če so vsi rekviziti na svojih mestih.«

Vprašanje: »Lahko zdaj že rečeš, da te je igrilstvo prevzelo do te mere, da bi v prihodnje zaigral še v kakšni vlogi?«

Odgovor: »Seveda, gledališče mi je zelo všeč in če bo le priložnost in čas bom z veseljem odigral še kakšno vlogo. Slepim in slabovidnim s tem sebi in drugim dokazujemo, da z nekaj truda in volje zmoremo marsikaj.«

Sogovornikoma se v imenu uredništva Rikossa zahvaljujem za prijeten klepet in k povedanemu dodajam le še to, da Nasmehovci svoje predstave približajo tudi slepim in slabovidnim gledalcem. To storijo tako, da pred predstavo na kratko opišejo vsebino dogajanja ter orišejo odrsko sceno. Nasmehovci, uspešno še naprej!

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: Družinski zakonik je s 15. 4. 2019 zaživel v praksi

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

Družinski zakonik je začel veljati pred dvema letoma, in sicer 15. 4. 2017. Novosti, ki jih prinaša, so bile sprejete s cilji posodobitve družinsko pravne zakonodaje, izboljšanja položaja otrok v družinskih razmerjih in zagotovitve učinkovitejšega izvajanja načela varovanja koristi otroka, izboljšanja pravne varnosti državljanov na področju odločanja v zakonskih in družinskih sporih ter ne nazadnje, poenotenja postopkov glede odločanja o ukrepih za varstvo koristi otrok.

Ključne novosti Družinskega zakonika so:

1. Širše zastavljen pojem družine

Družina je življenjska skupnost otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, ki ni njegov starš ali posvojitelj, pod pogojem, da v skupnosti vlada individualni odnos skrbi odrasle osebe za otroka in da gredo po zakonu odrasli osebi v razmerju do otroka določene obveznosti in pravice, ki jih imajo sicer starši v okviru starševske skrbi.

2. Opredeljena definicija pojma otrok

Po zakoniku je otrok oseba, ki še ni dopolnila 18 let, razen če je že prej pridobila popolno poslovno sposobnost. Z zakonikom se ohranja osnovna usmeritev družinskih razmerij, in sicer korist otroka, ki je opredeljena kot načelo.

3. Vnaprej izražena volja staršev

Starši lahko za primer smrti ali trajnejše nezmožnosti izvajanja starševske skrbi vnaprej izrazijo voljo glede osebe, kateri se otrok zaupa v varstvo in vzgojo, sorodnika, ki se mu podeli starševska skrb, posvojitelja ali skrbnika. Veljavnost vnaprej izražene volje staršev se presoja enako kot veljavnost oporoke. Če se vnaprej izraženi volji staršev razlikujeta, o upoštevanju volje presodi sodišče. Sodišče vnaprej izraženo voljo staršev upošteva, če ta ni v nasprotju s koristjo otroka.

4. Odsvojitvev in obremenitev stvari iz otrokovega premoženja

Družinski zakonik ne predvideva več soglasja centra za socialno delo za pravne posle, pri katerih otroke zastopajo njihovi starši. Soglasje centra za socialno delo pa bo še nadalje potrebno v primerih, ko bo sodišče odločilo o omejitvi starševske skrbi ter v primerih, ko bo sodišče odločilo, da se otrok postavi pod skrbništvo.

5. Uvedba pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij

Na podlagi pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij se bosta zakonca ali zunajzakonska partnerja lahko prosto dogovorila glede njunega premoženjskega režima.

6. Možnost mediacije v družinsko pravnih zadevah tudi pred začetkom in po koncu sodnega postopka

Do zdaj se je mediacija izvajala zgolj med sodnim postopkom.

7. Možnost razveze zakonske zveze pred notarjem v obliki notarske listine

Možnost razveze v obliki notarske listine bo možna v primerih, ko zakonca ne bosta imela skupnih mladoletnih otrok.

8. Sprememba izraza "roditeljska pravica" v "starševska skrb"

Izraz roditeljska pravica kot celota pravic in obveznosti staršev do svojega otroka je zamenjan z izrazom »starševska skrb«. Spremenjeni izraz izhaja iz dejstva, da gre po eni strani za obveznost staršev do otrok, po drugi strani pa imajo prav takšne obveznosti tudi morebitni posvojitelji, ki sicer niso roditelji, so pa starši.

9. Odločitev sodišča o skupni vzgoji in varstvu tudi brez soglasja/sporazuma staršev

Sodišče bo lahko o skupni vzgoji in varstvu odločilo tudi brez soglasja/sporazuma staršev.

10. Nov institut podelitve starševske skrbi sorodniku

Za otroka, ki nima živih staršev, lahko sodišče bližnjemu sorodniku, ki izpolnjuje pogoje in je pripravljen celovito prevzeti skrb za otroka, podeli starševsko skrb. Gre za sorodnike v ravni vrsti do vštetega drugega kolena ali v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena.

11. Prenos pristojnosti odločanja iz centrov za socialno delo na sodišča o:

- ukrepih za varstvo koristi otroka

Ukrepi za varstvo koristi otroka po predlogu zakonika so nujni ukrepi, začasne odredbe in ukrepi trajnejšega značaja. V primerih, ko bo z verjetnostjo izkazana tako huda ogroženost otroka, da bo njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemom otroka staršem, bo otroka odvil CSD, tudi s pomočjo policije, če bo to potrebno. Otrok bo nemudoma nameščen k drugi osebi, v krizni center, v rejništvo ali v zavod. V teh primerih bo moral CSD v roku 12 ur pristojnemu sodišču posredovati predlog za izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka, o čemer bo morale sodišče odločiti najkasneje v 24 urah.

- posvojitvah

O posvojitvah bo odločilo sodišče na predlog CSD, ki bo pred začetkom postopka pred sodiščem izvedel postopek ugotavljanja pogojev za posvojitvev in izbire posvojitelja.

Pomembne novosti pri posvojitvah so tudi:

- . da zakonik ne predvideva starostne omejitve za podajanje otrokovega mnenja,
- . da pred rojstvom dano soglasje staršev za posvojitev staršev ne veže, niti ne morejo dati soglasja pred osmim tednom otrokove starosti,
- . da je posvojitev načeloma mogoča po preteku šestih mesecev od izpolnitve zakonskih pogojev,
- . vzpostavitev centralne zbirke otrok in kandidatov za posvojitev, kot tudi centralne zbirke v Republiki Sloveniji izvedenih posvojitvev.

- rejništvo in skrbništvo

- . namestitvah v rejništvo kot posledici ukrepa za varstvo koristi otroka ali pa v primeru soglasja staršev), imenovanju in razrešitvi rejnika.
- . vseh skrbniških zadevah

Prenos pristojnosti odločanja na sodišča o vseh skrbniških zadevah, vključno z imenovanjem in razrešitvijo skrbnika, se iz CSD prenaša na sodišče. Izjema bo glede skrbništva za posebni primer, kjer bosta pristojna CSD in sodišče ter organ, pred katerim teče postopek. Skladno z določbami Družinskega zakonika institutov odvzema poslovne sposobnosti in podaljšanja roditeljske pravice ni več. Te osebe bo sodišče lahko postavilo pod skrbništvo.

Vir: <http://www.mdds.gov.si/>

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Vpliv trenda socialnega podjetništva na neprofitne organizacije (1. Del)

Priložnost ali ogrožanje poslanstva društev slepih in slabovidnih v Sloveniji?

Avtor in sodelavec: Anja Uršič

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Areno delovanja neprofitnih organizacij močno zaznamuje t. i. trend socialnega podjetništva, ki v nevladnem sektorju povzroča nove oblike delovanja, ki se odražajo v komercializaciji oziroma podjetizaciji neprofitnih organizacij. V članku pojasnjujemo, kako trend socialnega podjetništva vpliva na delovanje in razvoj društev slepih in slabovidnih v Sloveniji, in kakšen je pravzaprav odnos vodilnih ter članov društev slepih in slabovidnih do koncepta socialnega podjetništva.

Neprofitne organizacije (v nadaljevanju NPO), katerih primarni namen obstoja je delovanje v družbeno korist, so v 21. stoletju postavljene pred nove izzive, kjer so se primorane soočati s spremembami, ki so posledica vpliva trenda socialnega podjetništva na njihovo dinamično delovanje. Številni znanstveniki so v 90. letih prejšnjega stoletja tovrstne spremembe poskušali identificirati na mednarodni ravni, kar je privedlo do ključne ugotovitve o učinkih trenda socialnega podjetništva na delovanje NPO (Eikenberry in Kluver, 2004, 132).

Podvrženost NPO zunanjemu okolju utemeljuje institucionalna teorija, ki poudarja, da je tovrstne organizacije in spremembe, do katerih prihaja, treba razumeti v kontekstu vpetosti NPO v širše institucionalno okolje. Gre namreč za NPO kot podenote širšega institucionalnega okolja, v katerega so vpete skozi svoje delovanje in skozi vstopanje v odnose z drugimi entitetami družbenega prostora. Institucionalno okolje determinirajo različni politični in industrijski sistemi, širša družbena skupnost ter koordinacijsko področje raznovrstnih organizacij. Zahteve in pravila iz institucionalnega okolja torej pogojujejo delovanje organizacij, kar pomeni, da se NPO s proaktivnimi strategijami zgolj odzivajo na različne vplive iz okolja. NPO se zaradi prilagajanja institucionalnemu okolju začnejo spreminjati in delovati na način, da si zagotovijo ali ohranijo družbeno legitimnost (Eikenberry in Kluver, 2004).

Na spremembe, do katerih prihaja znotraj nevladnega sektorja, institucionalno okolje vpliva na dva načina – razvoj sprememb lahko zatira ali spodbuja. NPO začnejo prevzemati nove oblike delovanja ter prakse, ki jih določajo institucionalizirana družbena pravila ter prevladujoči racionalizirani koncepti organizacijskega dela. Težnja po tržno usmerjenem modelu delovanja se izoblikuje kot odziv na pritiske in zahteve vlade, donatorjev ali drugih organizacij, ki vstopajo v odnose z NPO. Proces komercializacije se oblikuje zaradi pritiskov iz institucionalnega okolja, kar pri NPO sproži podjetniško delovanje, ki temelji na komercialni dejavnosti pridobivanja finančnih virov (Eikenberry in Kluver, 2004; Witesman, 2016).

Teorija odvisnosti od virov, v nasprotju od institucionalne teorije, v ospredje razprave postavi finančni vidik organizacije, ki poudarja, da NPO pričnejo prevzemati tržno usmerjen model delovanja predvsem zaradi odvisnosti od finančnih virov. Težnja po preživetju NPO prisili, da vstopajo v odnose z drugimi organizacijami, saj jim te lahko zagotovijo vire za uresničevanje njihovega namena obstoja. Pridobljeni viri organizacijam omogočajo tudi učinkovitejše premagovanje ovir, ki izhajajo iz institucionalnega okolja. Teorija odvisnosti od virov definira NPO kot aktivne entitete, ki se uspešno spopadajo z različnimi omejitvami iz okolja, kar jim ne nazadnje omogočajo pridobljeni viri. Finančna odvisnost od drugih akterjev posledično vodi do nadzora porabe sredstev in drugih zahtev, ki NPO postavi v podrejen položaj. S poskusom uveljavitve komercialne dejavnosti in dodatnega vira financiranja si NPO prizadevajo za trajnejšo finančno stabilnost, ki se odraža v zmanjšanju odvisnosti od virov financiranja s strani države ali zasebnikov (Davis in Cobb, 2009; Eikenberry in Kluver, 2004).

Empirični podatki iz mednarodne raziskave izvedene na globalni ravni kažejo na neizpodbiten dokaz komercializacije NPO. Raziskava je bila izvedena na Univerzi John Hopkins leta 1995 in zajema 22 držav iz Evrope, Azije, Južne Amerike, Bližnjega vzhoda in Severne Amerike. Ključna ugotovitev, ki se nanaša na spremembe v nevladnem sektorju, izpostavlja dejstvo, da NPO v vedno večji meri ustvarjajo lastne komercialne prihodke. Salamon in drugi (1999) so izpostavili naslednje ugotovitve o strukturi prihodkov NPO:

- zasebne donacije v povprečju prispevajo 11 % prihodkov NPO;
- državna in javna sredstva v povprečju predstavljajo 40 % prihodka NPO;
- lastno ustvarjeni komercialni prihodki predstavljajo zdaleč največji delež, in sicer v povprečju, prek prodaje storitev ali izdelkov, NPO pridobijo 49 % neprofitnih prihodkov.

Ugotovitve iz raziskave kažejo na vedno močnejši trend komercializacije, ki povzroča premik odvisnosti od javnega sektorja k večji odvisnosti od zasebnega trga. Prepoznani trend komercializacije je bil identificiran tako v sorazmerno velikih kot majhnih nevladnih sektorjih, pri čemer je velikost trga, kamor NPO lansirajo svoje izdelke in storitve, dostikrat sorazmerna z velikostjo nevladnega sektorja (Salamon in drugi, 1999).

Iz predstavljenih ugotovitev in teoretske opredelitve vzrokov procesa komercializacije oziroma podjetizacije NPO sledi vprašanje: ali in kako trend socialnega podjetništva vpliva na delovanje in razvoj društev slepih in slabovidnih v Sloveniji?

To splošno raziskovalno vprašanje, ki se osredotoča na komercializacijo društev lahko konkretiziramo na način, da oblikujemo dve podvprašanji, ki temeljita na dveh ravneh raziskave, pri čemer se na vsaki od obeh ravni osredotočamo na specifičen segment raziskave:

a) Ali in kako vodilni društev slepih in slabovidnih razumejo idejo socialnega podjetništva, in ali jo sprejemajo?

b) Ali in kako člani društev slepih in slabovidnih razumejo idejo socialnega podjetništva, in ali jo sprejemajo?

Na postavljena vprašanja bomo odgovorili v treh delih, pri čemer bomo, s pomočjo teoretskih opredelitev in empiričnih ugotovitev, identificirali trend komercializacije pri društvih slepih in slabovidnih v Sloveniji. V nadaljevanju bomo na podlagi empiričnih ugotovitev, zbranih s strukturiranimi intervjuji, preverili tezo, da je trend socialnega podjetništva, ki pomeni komercializacijo društev za vodilne v organizaciji, sprejemljiv. Intervjuji so bili opravljeni z vodilnimi sedmih Medobčinskih društev slepih in slabovidnih: Ljubljana, Kranj, Ptuj, Celje, Maribor, Novo mesto, Nova Gorica ter z vodilnim Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Dodatno bomo s pomočjo empiričnih podatkov, pridobljenih s 120 anketnimi vprašalniki, izvedenih s člani društev, preverili tezo, da se člani društev slepih in slabovidnih do koncepta socialnega podjetništva napačno opredeljujejo zaradi nerazumevanja samega pojma. V zadnjem delu bomo poskušali na podlagi teoretskih izhodišč in pridobljenih empiričnih ugotovitev predstaviti algoritem¹ za nadaljnji trajnostni razvoj društev, ki temelji na zmanjšanju finančne odvisnosti od državne sfere in donatorjev.

NPO pred novimi izzivi - ali in kako trend socialnega podjetništva vpliva na delovanje in razvoj društev slepih in slabovidnih v Sloveniji?

Nevladni sektor oziroma t. i. civilna družba, podobno kot javni sektor, prevzema vedno več tržno usmerjenih modelov delovanja, ki temeljijo na pristopih in vrednotah zasebnega trga. Vpliv socialnega podjetništva se odraža v podjetizaciji NPO, kar sproži določene spremembe v nevladnem sektorju, te imajo na samo delovanje NPO lahko pozitiven ali negativen učinek (Eikenberry in Kluver, 2004). Spremembe, ki so posledica vpliva trenda socialnega podjetništva na delovanje NPO lahko kategoriziramo v tri sklope.

Spremembe na področju odnosov NPO z drugimi entitetami

NPO vstopajo v kompleksne odnose z drugimi organizacijami tako znotraj kot zunaj nevladnega sektorja, zaradi česar prihaja do novih dimenzij tekmovalnosti ali sodelovanja. Novonastali odnosi med organizacijami so sprožili premik paradigme v sodobni filantropiji, kar se odraža v novem modelu filantropije. Za ta model so značilni nekonvencionalni načini vodenja in dela (Eikenberry in Kluver, 2004):

- vodenje oziroma upravljanje poteka s strani posameznih donatorjev ali zasebnikov;
- spodbujanje sodelovanja med skupinami posameznikov in različnimi sektorji;
- delo temelji na prostovoljstvu;
- osredotočenost na reševanje perečih družbenih problematik in vprašanj.

¹ Algoritem predstavlja zaporedje korakov za razrešitev določenega problema. V tem primeru gre za sosednje predlaganih rešitev, s pomočjo katerih bi društva rešila problematiko ekonomske stagnacije in si tako zagotovila večjo finančno stabilnost.

Z razliko od novega stari model filantropije pripisuje izreden pomen institucijam, ki so vpletene v dinamiko povezovanja različnih organizacij, kot so dobrotelne ustanove ter zasebne fundacije, za katere je značilna visoka stopnja profesionalizacije in etatizacije (ibid.).

Navedeno spremembo so, kot negativno posledico socialnega podjetništva, identificirali tudi vodilni društva slepih in slabovidnih, ki so prevzemanje tržno usmerjenih pristopov označili kot ogrožanje poslanstva NPO v Sloveniji. Ugotavljamo, da se večina društev prevzemanju tržnih vrednot in pristopov izogiba. "Strah pred spremembami" je poglobljen razlog, zakaj NPO ostajajo pri ustaljenih načinih delovanja, je poudaril vodilni Zveze društev slepih in slabovidnih v Sloveniji. Vendar pa društva zaradi potrebe po zagotavljanju virov vstopajo v odnose z drugimi organizacijami tako iz javnega kot zasebnega sektorja. Medobčinska društva slepih in slabovidnih na lokalni oziroma regionalni ravni sodelujejo predvsem z občinami in posameznimi donatorji, pri čemer je pomembno izpostaviti, da pogosto prihaja do vzpostavitve nadzora porabe dodeljenih sredstev, kar nakazuje na odnosno podrejen položaj društev nasploh. Večina vodilnih je prav tako izpostavila, da zasebni donatorji v dobrotelnih namenih vidijo priložnost za poslovne naložbe, saj delujejo na podlagi lastnih vzorcev poslovanja, ki temeljijo na pridobivanju profita in uspešnih rezultatih. Podjetniška oblika filantropije ima v očeh nevladnikov in vodilnih društev slepih in slabovidnih pridih negativne konotacije – predstavlja namreč obliko poslovanja, ki temelji na načelih in praksah tveganega kapitala. Poslanstvo društev je usmerjeno v reševanje perečih problematik slepih in slabovidnih in ne v donosnost finančne naložbe, kar je temeljna značilnost podjetniškega modela poslovanja.

Spremembe na področju vodenja in upravljanja NPO

Zaradi vpliva socialnega podjetništva so se mnoge NPO začele preoblikovati v socialna podjetja ali pa so še naprej delovala kot NPO, vendar so v svoje delovanje inkorporirale različne tržne mehanizme, s pomočjo katerih so pridobivale dodatna sredstva za razvoj organizacije. Vloga vodilnih NPO se postopoma preoblikuje v vlogo socialnih podjetnikov, ki delujejo na podlagi tržno usmerjenega poslovnega modela. Kljub novi vlogi vodilnih kot podjetnikov, pa NPO lahko ohranjajo primarno poslanstvo in njihov namen obstoja delovanja v družbeno korist (Eikenberry in Kluver 2004).

Salamon in drugi (2000) poudarjajo, da je za obstoj namena NPO esencialnega pomena ohranitev ekspresivne vloge NPO in vloge NPO kot varuhov vrednot. Trend socialnega podjetništva navedeni vlogi ogrozi, saj so vodilni kot socialni podjetniki primorani za učinkovito delovanje implementirati vrednote zasebnega trga. Proces podjetizacije prične ekspresivno vlogo NPO izpodrivati na treh nivojih: partikularnem, prostovoljskem in sektaškem. Pri NPO je ključnega pomena ekspresivno izražanje posameznih skupin oziroma t. i. civilne družbe, saj gre za uresničevanje interesov posameznikov (partikularna raven) ter iniciativ specifičnega segmenta ljudi (sektaška raven). Pri prevzemanju tržnih pristopov se NPO osredotočajo na trg, inovativnost, produktivnost in ne nazadnje tudi na profitabilnost. Pri takšnih vzorcih delovanja, uresničevanje interesov civilne družbe postane postranskega pomena, pri čemer se posledično zaradi profesionalizacije, ki jo omogočajo lastno ustvarjeni komercialni prihodki, prostovoljska dejavnost zmanjša ali pa v celoti preneha.

Socialne podjetnike pri uresničevanju poslovnih interesov vodita dva vzgiba, ki za vodilne v NPO lahko predstavljata dodaten razvoj kompetenc za uspešno poslovanje. Prva močna sila izvira iz podjetne in inovativne narave, ki vodilnim NPO omogoča učinkovitejše razreševanje družbeno perečih problemov in vprašanj. Druga pa poudarja finančno stabilnost in trajnost organizacije, preko česar se zagotovi diverzifikacija finančnih tokov, na katerih temelji tržno usmerjena komercialna dejavnost, ki NPO predstavlja dodaten vir financiranja. Lastno ustvarjeni komercialni prihodki dodatno prispevajo tudi k trajnostnim in kakovostnejšim storitvam za končne uporabnike. Omejitve financiranja iz okolja so torej poglobitni razlog podjetniškega vedenja vodilnih v NPO, ki poskušajo vstopati v partnerske odnose s profitnimi organizacijami ali pa ustanovljajo dobičkonosna podjetja (Eikenberry in Kluver, 2004).

Ugotovljeno dejstvo, da ima torej trend socialnega podjetništva na inovativno vlogo in vlogo zagotavljanja storitev pozitivne učinke, dodatno utemeljujejo teoretska izhodišča, ki navedenima vlogama pripisujejo izreden pomen. Inovacijska vloga spremeni NPO v inkubator –skupen prostor za ustvarjanje novih inovativnih pristopov za identifikacijo in naslavljanje različnih družbenih problematik, ki so v družbi pogostokrat inherentno prikrite (Salamon in drugi, 2000).

Osborne (1999) identificira tri inovacijske vloge NPO, ki se neposredno navezujejo na komercialno dejavnost in trženje produktov ali storitev: evolucionarno, ekspanzivno in popolno inovacijsko vlogo. Prva faza temelji na izoblikovanju novega produkta ali storitve, druga inovacijska vloga temelji na lansiranju produkta ali storitve na nov trg, tretja vloga pa se osredotoča na celoten inovacijski proces, ki vključuje tako nov produkt ali storitev kot tudi vstopanje na nov trg.

Podobno kot inovativna vloga se, zaradi vpliva socialnega podjetništva na delovanje NPO, podkrepi tudi vloga zagotavljanja storitev kolektivnega in javnega značaja, ki je pri NPO zaradi nedistributivne narave primarnega pomena. Lastno ustvarjeni komercialni prihodki NPO omogočajo razvoj novega produkta ali storitve ter bistveno prispevajo k dvigu kakovosti le-teh. Vlogo zagotavljanja storitev je treba razumeti z vidika dostopnosti, saj bi bile sicer tovrstne storitve v zasebnem sektorju plačljive in posledično nedostopne za vse (Salamon in drugi, 2000).

Tudi vodilni Medobčinskih društev slepih in slabovidnih so v vplivu trenda socialnega podjetništva prepoznali nekaj pozitivnih učinkov in priložnost za nadaljnji razvoj društev. Da je inovativnost pri socialnem podjetništvu ključnega pomena, je izpostavil tudi vodilni Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica, poudaril je namreč, da si njihovo društvo prizadeva za vsestransko vključevanje tako na lokalni kot regionalni ravni. Njihova oblika delovanja predstavlja t. i. lokalno podjetništvo, ki spodbuja dialog med društvom in lokalno skupnostjo na način, da zagotavljajo storitve tako članom društva kot zunanjim uporabnikom – dober primer takšne prakse je zagotavljanje izobraževanja na področju računalniške pismenosti. Motiv inovativnosti je prisoten tudi v primerih raznovrstnih projektov, ki jih društvo izvaja z občinami v celotni regiji Severne Primorske. Njihova organizacija je prav tako soustanoviteljica Zavoda za gostinstvo in turizem na Planoti (Zavod GOS), ki od leta 2013 naprej deluje kot socialno podjetje.

Poleg inovacijske vloge, ki bi jo bilo potrebno po mnenju vodilnih vsekakor dodatno nadgraditi in si tako zagotoviti vstop na tržišče, je ključnega pomena tudi vloga zagotavljanja storitev. Slednje bi dodaten vir financiranja iz lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov le še podkrepil, in sicer z dveh vidikov – kvantitativnega in kvalitativnega. Prvi bi društvom omogočil zagotavljanje večjega števila storitev za slepe in slabovidne (izobraževanja, tabori, delavnice, ...) medtem, ko bi drugi vidik bistveno prispeval k zagotavljanju kakovostnejših storitev in programov, kar bi v končni fazi privedlo do socialne aktivacije slepih in slabovidnih v družbi nasploh. Pomanjkanje storitev za člane društev predstavlja pereč družbeni problem, saj so slepi in slabovidni primorani iskati določene storitve izven društva, kjer pa pogostokrat naletijo na neprilagojene ponudbe, ki ne ustrezajo njihovim potrebam. Dodaten vir financiranja bi tako društvom omogočil zmanjšati tovrstno družbeno anomalijo, ki povzroča diskriminacijo in družbeno dezintegracijo slepih in slabovidnih v Sloveniji.

Inovativne ideje o poskusih uveljavljanja komercialne dejavnosti v društvih lahko identificiramo na različnih področjih, kulinarika, založništvo, avdio knjige in umetniška kreativnost, vendar pa v sami praksi do implementacije teh oblik v okviru socialnega podjetništva ni prišlo. Večina vodilnih v društvih izpostavlja predvsem nezadostno finančno podporo s strani države kot poglavitni razlog za neuspešne poskuse izoblikovanja tržne niše, ki bi članom zagotavljala dodaten nabor kakovostnejših storitev. K stagnaciji društev pa bistveno pripomore tudi visoka stopnja neizobraženosti vodstvenega kadra ter neznanje in nepoznavanje področja socialnega podjetništva in ekonomije.

Spremembe v strukturi prihodkov NPO

Evropski model proučevanja socialnega podjetništva nazorno predstavi vzroke, zaradi katerih prihaja do sprememb v strukturi prihodkov NPO. Glavni vzrok, zakaj se NPO poslužujejo tržno usmerjenega modela, izvira iz institucionalnega okolja, tj. zmanjševanje sredstev za javne storitve, kot so socialno varstvo, izobraževanje in zdravstvo. V večini evropskih držav sta k zmanjševanju sredstev bistveno pripomogla gospodarska kriza in visoka stopnja brezposelnosti. Kot odziv na krizo države blaginje so NPO začele prevzemati vlogo zagotavljanja tovrstnih storitev, ki temelji na načelu univerzalne dostopnosti. Posledično NPO začnejo s pomočjo raznovrstnih komercialnih dejavnosti naslavljanje družbene potrebe, za katere javni sektor zaradi krčenja sredstev nima posluha (Defourny, 2010).

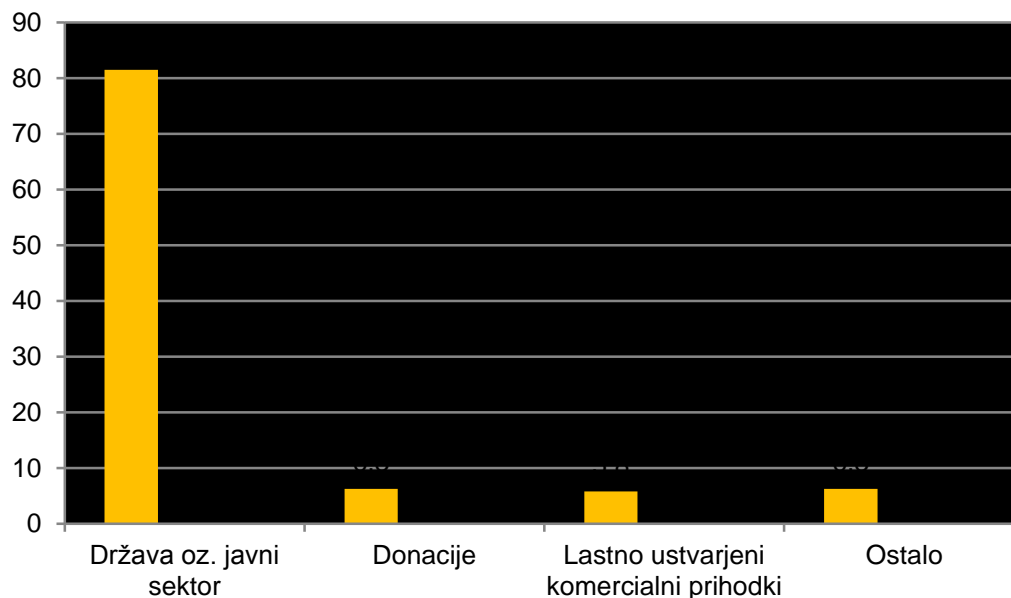
Kljub temu, da NPO v družbenem prostoru zaradi zagotavljanja storitev predstavljajo entitete z določeno družbeno legitimnostjo, jim vlada z novimi pristopi (uporaba konkurenčnih pogodb²) pripisuje vedno manjšo vlogo, kar končno vpliva tudi na relacijsko moč³ teh organizacij. Pri konkurenčnem postopku so največkrat v prednosti profitne organizacije, saj imajo v lasti bolj izpopolnjeno informacijsko tehnologijo ter več kapitala in resursov, kar omogoča prevzem večjega finančnega tveganja (Eikenberry in Kluver, 2004).

² Konkurenčna pogodba je vrsta pogodbe, s katero vlada sproži konkurenčni postopek zbiranja ponudb s strani različnih podjetij ali organizacij.

³ Relacijska moč je moč, ki izvira iz samega odnosnega razmerja med subjektom A in subjektom B, je torej moč subjekta A, ki vpliva na subjekt B. Navedeno se nanaša predvsem na zmanjšanje moči NPO pri lobiranju z drugimi akterji.

Eikenberry in Kluver (2004) dodatno utemeljujeta, da prihaja do spremembe v strukturi prihodkov zaradi neuspešnega zanašanja na zunanje vire financiranja, kot so država, zasebni donatorji in ustanovitelji. Tako prihaja do finančne dimenzije materialne prikrajšanosti NPO, kar sproži v teh organizacijah željo po zagotavljanju dodatnega vira financiranja. Vse to vodi do procesa komercializacije nevladnega sektorja, ki si s pomočjo lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov zagotavlja sredstva za lastno preživetje.

Spremembe v strukturi prihodkov so prisotne tudi pri društvih slepih in slabovidnih v Sloveniji, kjer na podlagi izvedene raziskave ugotavljamo, da prihaja do minimalnega trenda komercializacije oziroma podjetizacije, ki pa vsekakor ni zanemarljiv. Rezultati kažejo, da je pri obravnavanih društvih v povprečju 5,8 % letnega prihodka ustvarjenega z lastno komercialno dejavnostjo. V kategorijo pridobivanja lastnih komercialnih prihodkov spadajo predvsem naslednje dejavnosti: oddajanje različnih prostorov v najem zunanjim uporabnikom, oddajanje stanovanjskih nepremičnin slepim in slabovidnim, partnerstvo pri različnih projektih⁴, kreativni sejmi ter druge oblike bazarja, ...

Opomba.: druga polovica članka bo objavljena v naslednji številki revije Rikoss 3 / 2019

[Na vrh](#)

⁴ Prijavljanje na projekte lahko opredelimo kot pogojno tržno dejavnost, saj so pridobljena sredstva iz tega naslova namenjena izvedbi netekočih aktivnosti ali dejavnosti. Gre namreč za drugačno obliko sredstev od dotacij, donacij ali sredstev iz državnih virov.

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev večfunkcijske aplikacije in aplikacije za prevajanje

Avtor in sodelavec: *Safet Baltić*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

V članku sta predstavljeni dve aplikaciji: večfunkcijska aplikacija za prepoznavo besedil ter pomoč pri navigaciji Eye-d (ta je narejena za slepe in slabovidne uporabnike) in aplikacija za prevajanje Google translate (ta je v osnovi namenjena splošni populaciji). Obe aplikaciji lahko v celoti brez omejitev uporabljajo na pametnem telefonu tudi slepi in slabovidni uporabniki.

Eye-d

Eye-d je še ena izmed večfunkcijskih aplikacij, z katero si lahko slepi in slabovidni pomagamo pri vsakodnevnem premagovanju težav zaradi izgube vida. Sama aplikacija je v osnovi brezplačna, razen možnosti dodatka po imenu Advanced OCR (napredni optični bralnik znakov), za katerega je potrebno odšteti 20,99 €. Le-to si naložimo iz APP store. Kot že omenjeno, je iz tako imenovane skupine večfunkcijskih aplikacij, ker nam na enem mestu omogoča več storitev. Ko jo odpremo, se na zaslonu prikažejo naslednji predmeti po vrstnem redu:

1. Navigation drawer (predal za navigacijo), v katerem najdemo navodila za uporabo, nastavitve merskih enot, o aplikaciji ter podobno.
2. Where am I (kje sem), če dvokliknemo to možnost, se nam prikaže naslov, na katerem se nahajamo, ter možnost posredovanja naše lokacije drugim osebam in poleg tega še bližnje interesne točke v naši okolici. Če izberemo eno izmed točk, se zažene ena izmed navigacijskih aplikacij na naši napravi, ki nas bo vodila do zelenega cilja.
3. Around me (okoli mene), če dvokliknemo to možnost, nam aplikacija ponudi iskanje različnih lokacij s pomočjo naslova, če ga poznamo, ali pa s pomočjo specifičnih lokacij, kot so avtobusne postaje, banke, restavracije in podobno v radiju od 500 do 5500 metrov, odvisno od tega, katero razdaljo izberemo. Ko najdemo zeleno interesno točko, lahko zaženemo vodenje do izbranega cilja.
4. Travel mode (način potovanja), ko odpremo to možnost, nam ponudi nastavitev časovnega razmika, med katerimi nas govorno obvešča o spremembah v naši bližini in sicer od 10 sekund pa do 3 minute. Na koncu pa je še gumb Start travel mode (prični s potovalnim načinom), s katerim aktiviramo možnost, da bi nam naprava zvočno oznanjala lokacije v naši bližini.
5. See object in image (oglej si predmet na sliki), kot nam že sam gumb pove, s to storitvijo naredimo sliko, nakar nam po obdelavi govorno predstavi predmet slike.

6. Read text in image (preberi besedilo v sliki), s to možnostjo nam po zajemu in obdelavi slike prebere besedilo (v latinici) na zajeti sliki.
7. Read text offline (preberi besedilo brez povezave), ta možnost nam omogoča, enako kot prej, branje besedila tako iz dokumentov kot iz časopisa, vendar v realnem času brez spletnega procesiranja slike.
8. Advanced OCR (napredna optična prepoznavna znakov), kot že prej omenjeno, je ta možnost plačljiva in je njena cena 20.99 €. Ta možnost nam prepozna tekst tako v tiskani kot tudi ročno pisani obliki in nam ponuja tudi možnost shranitve ali pa posredovanja dokumenta drugim osebam.
9. Eye-d market (Eye-d tržnica), tukaj nam aplikacija ponudi Advanced OCR za nakup in ostale dodatke, ko so na voljo.

Aplikacija dokaj točno prepoznavna predmete na sliki in seveda je dobrodošla tudi možnost iskanja lokacij v naši bližini, kjer je tudi natančna. Še zlasti pa me zadovolji prepoznavna besedila, ker seveda prepoznavna tudi šumnike. Predvsem pa navdušuje dodatek Advanced OCR, ki prepozna tako tiskano kot ročno napisano besedilo. Priporočam preizkus programa, da se boste lahko tudi sami prepričali o njegovem delovanju in uporabnosti.

Google translate

Google translate je brezplačna aplikacija in si jo naložite iz App store-a. Je ena izmed prevajalskih aplikacij, ki nam je lahko v veliko pomoč, ko se soočimo z nepoznanim svetovnim jezikom. Omogoča prevode med več kot 100 različnimi jeziki, med katerimi je seveda tudi slovenščina. Ko jo odpremo, se nam na zaslonu prikažejo predmeti, odvisno od označenega zavihka na dnu zaslona. V osnovi je označen zavihek Home (domov) in so na zaslonu naslednji predmeti:

1. Original language (izvorni jezik), tukaj izberemo zeleni jezik za prevajanje.
2. Swap languages (zamenjaj jezika), s to možnostjo na hitro zamenjate med izbranimi jezikoma.
3. Translated language (jezik prevoda), tukaj pa izberete jezik, v katerega želite prevesti.
4. Translate camera (prevod iz posnetka), tukaj pa postavimo tekst, ki ga želimo prevesti pod kamero naše naprave in izberemo možnost Scan (skeniraj), nakar izberemo možnost Select all (izberi vse) in za tem se nam na zaslonu prikaže tako besedilo v izvornem jeziku kot prevod.
5. Translate handwrihting (prevedi rokopis), tukaj pa kot pod prejšnjo točko pridemo do prevoda ročno napisanega besedila.
6. Translate conversation (prevedi razgovor), pod to možnostjo pa nam aplikacija v realnem času razgovora med dvema osebama sprotno prevaja iz enega v drug jezik s pomočjo mikrofona na naši napravi.
7. Translate voice (prevedi glas), tukaj pa povemo v mikrofoni zeleni stavek ali besedo in nam jo prevede.

Pod naslednjim zavihkom Saved (shranjeno) se nahajajo shranjeni prevodi, ki jih lahko tudi izbrišemo.

Tretji zavihek je Settings (nastavitve), kjer se nam na zaslonu prikažejo možnosti:

1. Support (podpora).
2. Feedback (povratna informacija), kjer lahko oddamo našo oceno aplikacije.
3. Help (pomoč), kjer so navodila za delo z aplikacijo.
4. About (o aplikaciji), kjer so informacije o verziji aplikacije.
5. Speech input (govorni vnos), kjer lahko vklopimo ali pa izklopimo možnost prevoda žaljivih besed.
6. Speech region (govorno področje), kjer si lahko nastavimo različne sinteze govora, s katerimi naša naprava v različnih jezikih prebere prevod.
7. Camera input (vnos posnetkov), tukaj lahko podjetju Google dovolimo ali pa onemogočimo zbiranje posnetkov, ki jih uporablja za izboljšavo aplikacije.
8. Offline translation (prevajanje brez povezave), tukaj si lahko na napravo naložimo baze jezikov, ki jih želimo uporabljati brez povezave.
9. Default apps (osnovne aplikacije), tukaj nastavimo aplikacijo, s katero želimo dostopati do spleta.
10. Siri shortcut (bližnjice Siri), tukaj se vam prikaže, kako lahko poženete aplikacijo s pomočjo Siri.
11. Clear translation history (izbriši zgodovino prevajanj), kjer z dvoklikom na to možnost izbrišemo iz naprave vse dosedanje prevode.

Kot že omenjeno na začetku, je aplikacija v vseh pogledih dostopna za delo s pomočjo bralnika zaslona Voice over. Osebnost sem zelo zadovoljen tako s prevodi, kot tudi z možnostmi, ki jih aplikacija ponuja. Še zlasti z možnostjo pri glasovnem prevajanju, kjer brez vseh težav prepozna slovenščino. Zelo priporočam ne samo za preizkus, temveč tudi za uporabo, kjer vam bo prišla zelo prav, ko se boste srečali z neznanim jezikom. Na koncu pa lahko aplikacijo uporabljamo tudi za prepoznavo teksta iz dokumentov, kajti ko uporabimo možnost translate camera, lahko besedilo označimo in prekopiramo v drugo aplikacijo in ga shranimo.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Za vsako malenkost računalnika ni treba odnesti na servis, brisanje podatkov, ki jih shranjuje Google

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

123. Za vsako malenkost računalnika ni treba odnesti na servis

Če imamo z računalnikom težave, ni treba, da ga že takoj odnesemo na servis. Poskusimo najprej pomagati sami. Med drugim lahko pomagamo z obnovo okvarjenih sistemskih datotek, v primeru večjih težav pa lahko tudi vnovič namestimo operacijski sistem, pri čemer ohranimo svoje dokumente in druge datoteke.

Okvara in obnova sistemskih datotek

Različni virusi in napake v programski kodi lahko poškodujejo tudi sistemske datoteke, kar je eden od možnih razlogov, zakaj se računalnik čudno obnaša. Računalniški strokovnjaki že sicer svetujejo periodično zaganjanje preverjanja pristnosti sistemskih datotek. To storimo z uporabo ukazne vrstice. V meni Start vpišemo vnos cmd in nato desno kliknemo na Ukazno vrstico (Command Prompt) ter izberemo možnost Zaženi kot skrbnik (Run as Administrator). V ukazni vrstici nato vtipkamo ukaz sfc/scannow in ga poženemo s pritiskom na tipko Enter. Računalnik bo nato preveril vse zaščitene sistemske datoteke in ob morebitnem odkritju okvarjenih datotek le te nadomestil z zdravimi. Ukazne vrstice ne zaprite, dokler preverjanje ne doseže 100 %.

Ko pomaga le vnovična namestitev operacijskega sistema

Če se vaš računalnik še vedno obnaša muhasto, lahko poskusite tudi z nekakšnim »resetom« operacijskega sistema. Windows 10 poznajo možnost ponovne namestitve operacijskega sistema, ki ohrani obstoječe dokumente in druge datoteke. Do nje pridete preko gumba Start, in sicer se najprej odpravite v Nastavitve (Settings), kjer v razdelku Posodobitve in varnost (Update & Security) poiščete možnost Obnova sistema (Recovery). Le-to zaženete s klikom na možnost Obnovi ta računalnik (Reset this PC) in potrdite z Začni (Get started), v nadaljevanju pa izberete možnost Obdrži moje datoteke (Keep my files). (slika 3)

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com>

124. Kako izbrisati podatke, ki jih shranjuje Google

Uporabniku googlovih storitev se ob prvem obisku strani myactivity.google.com zna nekoliko zvrzeti. Ta googlova stran namreč prikazuje vse aktivnosti, ki smo jih kot prijavljeni uporabniki opravljali na telefonih z androidom, na youtube, v googlovem iskalniku in brskalniku ter njegovih zemljevidih. Na zbiranje vseh teh podatkov pa lahko vplivamo. Beleženje podatkov lahko zaustavimo, lahko pa zbrane podatke tudi izbrišemo.

Stran ne prikazuje zgolj, katero aplikacijo smo uporabljali, temveč natančno beleži, ob kateri uri smo brali katero stran na spletu, gledali kateri video na youtube, kdaj smo iskali katero geslo v googlu in katero lokacijo na zemljevidih. Prikazuje celo seznam predvajane glasbe v googlovi aplikaciji glasba play.

Da podjetja, kot je Google, beležijo te podatke, danes verjetno ni več presenečenje. Je pa vseeno malce tesnobno, ko ves seznam vidimo zbran na enem mestu. Dodaten razlog za tesnobo predstavlja tudi možnost, da ima do vseh teh podatkov dostop lahko tudi nepridiprav ali zgolj zvedavi znanec, prijatelj, družinski član, ki ima dostop do naprave, na kateri smo vpisani v googlove storitve, ali s potrebnimi podatki za vpis v googlov račun.

Google pravi, da z zbiranjem in hranjenjem vseh teh podatkov poskuša izboljšati uporabniško izkušnjo, hkrati pa vemo, da je prodaja podatkov oglaševalcem in drugim zainteresiranim velik del poslovnih modelov velikih spletnih podjetij. Še dobro, da google uporabniku omogoča, da zbiranje vseh teh podatkov zaustavi in zbrane podatke celo izbriše. Da bi to lahko storili, morate obiskati spletno stran myactivity.google.com in se prijaviti v googlov račun, če niste prijavljeni že samodejno. Ob levem robu strani boste videli več možnosti za upravljanje in pregledovanje računa. Da bi omejili zbiranje vaših podatkov, kliknite na Kontrolniki za dejavnost (Activity controls), kjer boste našli dejavnosti na spletu in aplikacijah, zgodovino lokacij, glasovno in zvočno dejavnost (ta se snema ob zvočnih ukazih googlovemu asistentu) ter še nekaj drugih. Če je ob posamezni dejavnosti drsni gumb premaknjen v desno in obarvan modro, se vaši podatki s tega naslova shranjujejo. Da bi shranjevanje prekinili, kliknite na drsni gumb. To bo odprlo stran z opozorilom, kako bo izklop beleženja vplival na uporabniško izkušnjo. Šele ko na tej strani kliknete (včasih dvakrat) na gumb zaustavi (pause), boste shranjevanje teh podatkov zaustavili. Da bi shranjevanje zaustavili tudi v drugih storitvah, morate med kontrolniki za dejavnost postopek ponoviti tudi za te.

Tudi če se tega postopka lotite, ste preprečili zgolj shranjevanje novih podatkov, niste pa izbrisali že zbranih. Da bi vam uspelo tudi to, na levem robu strani [myactivity](https://myactivity.google.com) kliknite še na Izbriši dejavnosti glede na (Delete activity by). Tam boste lahko izbrisali vse podatke o dejavnostih za nazaj in naprej, lahko pa boste brisali tudi zgolj sklope posameznih podatkov, če se odločite za to možnost.

Za nameček so pri Googlu najavili, da bodo v kratkem začeli uvajati dodatno možnost brisanja zbranih podatkov. Tistim, ki želijo uživati ugodnosti, ki jih ponuja googlovo beleženje podatkov, a ne želijo, da se njihovi podatki shranjujejo v

nedogled, bo v prihodnje na voljo možnost, da se njihovi podatki nekaterih (ne pa tudi vseh) dejavnosti samodejno izbrišejo po treh ali 18 mesecih. Prav tako je treba opozoriti, da google teh podatkov ne bo povsem izbrisal, temveč bodo nekateri podjetju ostali, a bodo anonimizirani oziroma se ne bo vedelo, da gre za vas. Zgolj anonimizirajo se tudi nekateri podatki, ki jih izbrišemo z zgoraj opisanim ročnim postopkom.

Povezava: <https://myactivity.google.com/>

Vir: <https://www.dnevnik.si>

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Aplikacija za učenje in utrjevanje brajice, Luč sveta ugledal Windows 10 1903 – May update, Odslej opisi fotografij na voljo tudi uporabnikom bralnikov zaslona v operacijskem sistemu Windows, Sprejet evropski akt o dostopnosti, Sejem SightCity v Frankfurtu

Avtorja in sodelavca: *Aleš Kuhar in Jožef Gregorc*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Aplikacija za učenje in utrjevanje brajice

Konec marca je ekipa strokovnjakov Centra IRIS v okviru projekta Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja in ob jubilejni 100. obletnici centra najavila izid aplikacije za učenje in utrjevanje pisave slepih za platformo Android. Vse je plod strokovnega znanja vzdrževalca IK tehnologije v ustanovi ter ekipe strokovnih sodelavcev projekta. Trenutno ponuja učenje in utrjevanje črk in števil, je odprtokodna, uporaba pa je povsem preprosta. Ob zagonu aplikacije izberemo zeleno črko, ki se je želimo naučiti, tako da jo obkljukamo ter izberemo možnost Play. Za nastavitve pa uporabimo ikono zobnika. Dosegljiva je v spletišču Google play.

Vir: <https://www.zssm.si/2019/03/28/aplikacija-za-ucenej-brajice/>

Luč sveta ugledal Windows 10 1903 – May update.

Svetovni velikan Microsoft je že v začetku marca razkril nekatere skrivnosti in najavil izid nove nadgradnje platforme Windows 10, imenovane 1903. Toda zaradi implementacije novih popravkov ter odpravljanja nekaterih hroščev je ugledala luč sveta šele v maju. Gre za prvo od predvidoma dveh letošnjih večjih posodobitev platforme. Tudi tokrat je poudarek na izboljšani stabilnosti, nekoliko je prenovljen začetni meni, okno za vpis in preklop med uporabniki. Dodanih je nekaj gumbov in možnosti za enostavnejše nastavitve ločljivosti zaslona ter glasnosti zvoka, dodane so nekatere nove teme za boljši videz, izboljšan je Raziskovalec, v vgrajenem bralniku zaslonske slike Pripovedovalec pa so dodane možnosti fonetičnega črkovanja ter načinov branja ločil in stavkov. Kar pa je najpomembneje, pa je s to različico omogočena možnost izklopa oziroma odloga samodejnega posodabljanja. S tem pa se znebimo (ne)potrebni, motečih pridobitev pomembnih posodobitev in ponovnih zagonov naprave, ko jo aktivno uporabljamo.

Vir: <https://pureinfotech.com/windows-10-1903-19h1-april-2019-update-features/>

Odslej opisi fotografij omogočeni tudi uporabnikom bolj priljubljenih bralnikov zaslona v operacijskem sistemu Windows

Z razvojem umetne inteligence je tudi osebam z okvaro vida postal mogoč strojni opis fotografij s pomočjo bralnikov zaslona. Deluje na način, da prek integriranega vmesnika v bralnik prek spleta v strežniške sisteme s podporo za umetno inteligenco posredujemo fotografijo, uporabniku pa se posredujejo povratne informacije v obliki besedila v največkrat angleškem jeziku, kot so: »na fotografiji je drevo«, »človek se smeji«, »na sliki je vozilo (vlak, avtobus)« in podobno. Do teh informacij se v vsakem bralniku dostopa na drugačen način. Tovrstno podporo so zasnovala večja podjetja, kot sta Google in Microsoft, ki imajo v svojih sistemih dovolj virov za obdelavo vsebin. Na voljo so različne aplikacije, rešitve in dodatki. Omenimo lahko najpogosteje uporabljeni, ki sta Picture Smart ter Image Descriptor. To sta aplikaciji dveh najpogosteje uporabljenih bralnikov zaslona.

Vir:

<https://support.freedomscientific.com/downloads/jaws/JAWSWhatsNew#Enhancements>

<http://www.screenreader.ai>

Sprejet evropski akt o dostopnosti

9. marca je svet Evropske unije sprejel sporazum o dostopnosti blaga in storitev »EAA«, ki je bil v obravnavi že od novembra leta 2018. Kar pomeni, da morajo v roku treh let vse države Evropske unije sprejeti in uveljaviti vse smernice sprejete direktive o dostopnosti blaga in storitev in jih vključiti v vse evropske standarde in evropske zakonodaje. Države članice EU sprejetje akta jemljejo zelo resno in obljublajo, da bodo pripravile vse smernice ter standarde in vključile čim širši nabor blaga in storitev, ki bo dostopen slepim in slabovidnim. Sem sodijo računalniki, pametni telefoni, spletne strani, bankomati, avtomati za nakup vozovnic, e-trgovina, televizijski sprejemniki in storitve ter e-knjige.

Vir: <http://www.zveza-slepih.si/2019/04/evropska-unija-sprejela-evropski-akt-o-dostopnosti/#.XMdr5kk8TIU>

Sejem SightCity v Frankfurtu

Kot vsa leta, je organizacija SightCity tudi letos organizirala enega večjih sejmskih dogodkov s področja tehničnih pripomočkov za osebe z oviranostjo v Evropi. Potekal je med 8. in 10. majem 2019 na že znani lokaciji prireditvenega prostora hotela Sheraton na Frankfurtskem letališču. Izpostavili bi le nekatere nove izdelke, kot so bolj ergonomsko oblikovane elektronske lupe Optelec Compact 6 HD Speech z govorno podporo ter možnostjo neposrednega branja tiskanega gradiva s pomočjo vgrajene kamere znanega nizozemskega proizvajalca, Daisy predvajalniki z vgrajeno navigacijsko napravo za pomoč pri gibanju slepih in slabovidnih oseb Victor Reader Trek podjetja Humanware iz Velike Britanije, Braille note taker plus, gre za elektronsko beležnico z več dodanimi funkcijami in z majhno, 12-celično brajevo

vrstico, novejši brajev zaslon Focus 40 in 80 ter pripomočki za vsakodnevno življenje in nekatera učila za pomoč pri poučevanju slepih in slabovidnih dijakov in študentov podjetja Help Tech. Prisotnih je bilo 135 razstavljalcev iz Evrope, nekaj pa tudi svetovnih velikanov iz Kitajske, Japonske in ZDA. Ogleda pa se je udeležilo tudi 17 slepih in spremljevalcev iz Slovenije.

Vir: <http://www.sightcity.net/en/>

[Na vrh](#)

MEDNARODNE NOVIČKE: Srečanje GLAD, Stališče WBU o dostopnosti letovanj, Evropsko-arabsko srečanje, Srečanje WBU in predstavnikov regionalnih organizacij v Atenah, Končno sprejetje Evropskega akta o dostopnosti, EBU objavila priročnik o dostopnosti volitev, Stališče EBU glede evropskih volitev 2019

Avtor: Anja Uršič

Prevod in lektura: Jure Škerl

Pošlji komentar

Svetovna zveza slepih bo gostila srečanje mreže GLAD

Kanadska vlada, zveza Inclusion International in Svetovna zveza slepih so v kanadskem mestu Ottawa med 29. aprilom in 1. majem skupaj organizirale srečanje mreže GLAD.

Srečanja so se udeležili tudi predstavniki avstralskega ministrstva za zunanje zadeve, britanskega ministrstva za mednarodni razvoj in mednarodne zveze International Disability Alliance. Sestanki so potekali v dveh segmentih, tako na ministrski kot na strokovni ravni, kjer je tekla beseda o spodbujanju mednarodnega sodelovanja in razvoja, ki bo osredotočeno na funkcionalno ovirane osebe ter humanitarno delovanje.

Srečanje je predstavljalo priložnost za nadaljnje korake k izpolnjevanju skupne zavezanosti k razvoju, ki upošteva potrebe funkcionalno oviranih oseb in je v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov. Svetovna zveza slepih že vseskozi zasleduje ta cilj, zlasti skozi sodelovanje z regionalnimi in državnimi invalidskimi organizacijami.

Mreža GLAD (angl. Global Action on Disability) je koordinacijsko telo bilateralnih in multilateralnih donatorjev, agencij, zasebnega sektorja in ustanov, ki delujejo na področju vključevanja funkcionalno oviranih oseb v mednarodni razvoj in humanitarne aktivnosti.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Sporočilo Svetovne zveze slepih svojim nacionalnim članicam glede vprašanja dostopnosti letalskega prevoza

Svetovna zveza slepih poziva svoje članice, naj povečajo aktivnosti lobiranja pri delegatih Mednarodne organizacije za civilno letalstvo glede perečih težav, s katerimi se soočajo slepi in slabovidni uporabniki letalskega prevoza. Bliža se namreč 40. srečanje te organizacije, ki bo v Montrealu, Kanada, med 24. septembrom in 4. oktobrom letos.

Članice Svetovne zveze slepih naj se trudijo to temo karseda jasno predstaviti pri relevantnih osebah v svojih državah in apelirati na delegate Mednarodne organizacije za civilno letalstvo, naj na srečanju v Montrealu sprejmejo resolucijo, ki bi z mednarodnimi regulativnimi ukrepi naslovila naslednje težave: dostopnost samopostrežnih terminalov za prijavo potnikov na let, pomanjkanje univerzalnih standardov za potnike s psi vodniki in dostopnost spletnih strani ter medijskih sistemov za razvedrilo potnikov med letom.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Srečanje EU in arabskih držav na visoki ravni 24. in 25. aprila 2019, Valetta, Malta

Na Malti se je 25. aprila letos odvijalo prvo srečanje med EU in arabskimi državami na visoki ravni o pravicah invalidov. Udeležili so se ga ministri držav članic EU in njihovi predstavniki ter nacionalni predstavniki delovnega telesa Združenih narodov za Konvencijo o pravicah invalidnih oseb. Dan pred uradnim vrhom, 24. aprila, so se v okviru srečanja sestali tudi strokovnjaki in predstavniki civilne družbe iz arabskih držav ter držav članic EU.

Dogodek je formalno gostila malteška vlada v sodelovanju z Gospodarsko-socialno komisijo za Zahodno Azijo pri Združenih narodih (angl. ESCWA), pri pripravi nanj pa so pomembno pomagali tudi predstavniki Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje Evropske komisije. Kot ključna regionalna partnerja sta na srečanju prisostvovala tudi Arabska liga ter Urad za zvezo arabskih držav in Evropske komisije (angl. ECLASLO).

Malta že zadnjih nekaj let aktivno sodeluje v Strokovni skupini za invalidnost Evropske komisije (angl. DHLG), pred kratkim pa se je vključila tudi v Medvladno skupino strokovnjakov za invalidnost pri prej omenjeni Gospodarsko-socialni komisiji za Zahodno Azijo. Poglavitni cilj srečanja je bil povezati napore arabskih in evropskih držav ter vzpostaviti okvire za nadaljnje sodelovanje in delitev znanja na področju pravic invalidov med evropskim ter arabskim svetom.

Sicer so bila na srečanju opredeljena naslednja ključna področja, na katerem bo potrebno okrepiti sodelovanje: dostopnost, zaposlovanje, vključujoče izobraževanje, samostojnost, življenje v skupnosti ter medresorsko usklajevanje. Skupne napore bi morali usmeriti v specifične dejavnosti, kot so skupni projekti ter dogodki, skupne raziskave, združevanje statističnih podatkovnih baz ter skupno poročanje. Nadalje bi morali okrepiti tudi sodelovanje evropskih ter arabskih držav pri vzpostavljanju nacionalnih in regionalnih teles, ki jih predvideva Konvencija o pravicah invalidnih oseb Združenih narodov.

Trajni dosežek srečanja bo ustanovitev skupnega Arabsko-evropskega foruma za pravice invalidov (tako imenovani Valettski forum), ki bo vzpostavljen na podlagi politične deklaracije, pod katero so se podpisali predstavniki sodelujočih držav ter drugih institucij.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Majsko srečanje Svetovne zveze slepih ter njenih regionalnih organizacij v Atenah

V grškem glavnem mestu Atenah so se med 6. in 8. majem srečali voditelji Svetovne zveze slepih, njenih regionalnih zvez ter člani odborov za posebna področja pri Svetovni zvezi slepih.

V pogovorih so se dotaknili številnih tem, denimo krepitve delovanja regionalnih zvez ter dela žensk in mladih po posameznih regijah, izoblikovanja regionalnih strategij za vključevanje invalidnih oseb, krepitve sodelovanja, izzivov, s katerimi se soočajo regionalne organizacije, razvijanja organizacijskih zmožnosti in še številnih drugih.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Odprto je novo poglavje: EU končno sprejela Evropski akt o dostopnosti

Po več kot treh letih zakonodajnega dela je Evropski akt o dostopnosti v aprilu preстал svoj zadnji preizkus. 9. aprila je namreč Svet EU potrdil sklep iz novembra prejšnjega leta o sprejetju prelomnega akta, ki ureja dostop evropskih potrošnikov do blaga in storitev. Pred njim je to storil že Evropski parlament, in sicer 13. marca. Smernice iz direktive bodo države članice zdaj morale prenesti v svoje nacionalne zakonodaje, vplivale pa bodo tudi na prihodnje evropske standarde.

"Pred Evropskim aktom o dostopnosti je novo poglavje – implementacija," je sprejetje komentiral Wolfgang Angermann, predsednik Evropske zveze slepih. "Bistveno je, da vse države članice EU to fazo vzamejo resno ter zagotovijo, da bo Evropski akt o dostopnosti izpolnil zavezo o bolj dostopnem blagu in storitvah za 30 milijonov slepih in slabovidnih evropskih državljanov."

Države članice imajo tri leta časa, da uredbe akta prenesejo v domače zakonodaje. V tem času bo Evropska komisija poskrbela za razvoj standardov za dostopnost blaga in storitev, ki bodo državam pomagali pri implementaciji. Evropska zveza slepih bo pozorno spremljala delo omenjenih institucij in poskrbela, da bodo upoštevani tudi interesi slepih ter slabovidnih potrošnikov.

Evropski akt o dostopnosti državam članicam nalaga, da poskrbijo za dostopnost širokega nabora blaga in storitev na evropskem trgu. To vključuje tudi računalnike, pametne telefone, naprave za branje vozovnic, internetne usmerjevalnike in televizorje, bankomate, bančne storitve, nujne komunikacije, spletne trgovine in aplikacije za pametne televizorje, pa tudi e-bralnike in e-knjige. Evropska zveza slepih si že od leta 2015 prizadeva za sprejetje čim bolj učinkovitega ter obsežnega akta.

Vir: www.euroblind.org

Dostopnost volitev je pomembna – Evropska zveza slepih je izdala praktični vodnik do volitev, dostopnih vsem

Kaj lahko naredijo politični odločevalci po Evropi, da bi vsem državljanom zagotovili pravico do voljenja? Na dan Evrope 9. maja, dva tedna pred evropskimi volitvami, je Evropska zveza slepih izdala brošuro, ki je namenjena politikom ter volilnim komisijam in predstavlja jasne smernice za omogočanje samostojnega ter tajnega voljenja državljanom z okvaro vida. Ob brošuri so izdali tudi video posnetek, v katerem so prikazane ovire, s katerimi se morajo pri oddaji glasov trenutno soočiti slepi ali slabovidni volivci. Posnetek poudari pomembnost temeljne pravice, da vsak glas šteje.

“Tudi za trideset milijonov evropskih državljanov z okvaro vida velja temeljna pravica, da lahko volijo tajno ter samostojno, enako kot to velja za vse ostale,” je izjavil predsednik Evropske zveze slepih Wolfgang Angermann. “Potrebna bo dobra volivna zakonodaja, pa tudi zvesta implementacija le-te, da bomo pravico do dostopnosti volitev za vse uveljavili tudi v resničnosti.” Načeloma papirnati volilni lističi večini volivcev z okvaro vida niso dostopni. Za dejansko uresničitev načel, ki izhajajo iz Konvencije o pravicah invalidnih oseb Združenih narodov, so potrebni institut glasovanja s pomočjo druge osebe, alternativne metode oddajanja glasov ter različni podporni pripomočki.

Brošura in video posnetek sta nastala v okviru projekta Evropske zveze slepih za ozaveščanje o dostopnosti volitev (angl. AVA). Novembra lansko leto je bilo v okviru projekta izdelano tudi poročilo, ki predstavlja že obstoječe primere dobre prakse po Evropi in jih razvrsti v pet kategorij: voljenje s pomočjo druge osebe, voljenje s taktilno napravo, voljenje po pošti, predčasno voljenje ter elektronska oddaja glasov. Na podlagi tega seznama so avtorji poročila izpeljali tudi nekaj ključnih spoznanj o tem, kako volitve narediti dostopne vsem.

Na volitvah, ki so potekale med 23. in 26. majem, so bili nekateri volivci z okvaro vida po vsej EU še vedno postavljeni pred visoke ovire. Evropska zveza slepih je še pred tem izdala izjavo, ki jo objavljamo v nadaljevanju. V njej je EU pozvala, naj poskrbi, da evropske volitve postanejo vzoren primer dostopnosti državljskega glasovanja.

Vir: www.euroblind.org

Izjava Evropske zveze slepih o evropskih volitvah 2019

S to izjavo Evropska zveza slepih poziva vse politične voditelje, naj v predvolivni kampanji, še zlasti pa v tem mandatu Evropskega parlamenta, upoštevajo potrebe slepih ter slabovidnih oseb po vsej Evropi.

Evropske volitve bi morale postati vzor za dostopnost glasovanja, tj. za dostopnost samih postopkov oddajanja glasov, dostopnost predvolilnih kampanj (gradiva, politične debate, programi strank in spletne strani) ter tudi dostopnost povolilnih

postopkov (npr. mehanizem pritožbe). Pomemben del koncepta dostopnosti je tudi enakopravnost v pravici do kandidiranja. Evropska zveza slepih v letu 2019 poziva politične stranke, da našteje pravice uvrstijo na seznam svojih prioritet, Evropski parlament pa, naj v tem mandatu sprejme resolucijo, ki bo zagotovila polno dostopnost evropskih volitev leta 2024.

Pred več kot desetletjem je Evropska komisija predlagala sprejetje direktive o enakem obravnavanju, ki bi državljane EU ščitila pred diskriminacijo na vseh področjih življenja, bodisi na podlagi invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali verskega prepričanja. Žal je to direktivo vse do danes uspešno blokiral Svet EU, medtem ko Evropski parlament vseskozi poziva k njenemu sprejetju.

Evropska zveza slepih politične voditelje po Evropski uniji poziva k nadaljevanju dela na tej horizontalni direktivi, ki je nujno potrebna za premostitev zakonodajnih vrzeli, Evropski parlament pa k sprejetju resolucije, ki bo pritisnila na Svet EU, naj direktivo naposled sprejme.

Izjava za javnost je v celoti na voljo na spletni strani Evropske zveze slepih.

Vir: <http://www.euroblind.org/ebu-statement-european-elections-2019>

Na vrh

© 2002-2019 Vizitka RIKOSS Uredništvo, Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije